

**WACHTLIJSTEN SPECIAAL EN
VOORTGEZET SPECIAAL
ONDERWIJS**

PEILDATUM: 16 JANUARI 2007

VOORWOORD

De Inspectie van het Onderwijs inventariseert jaarlijks de omvang van de wachtlijsten in het speciaal onderwijs (so) en het voortgezet speciaal onderwijs (vso), zoals is geregeld in de Wet op de expertisecentra. Voor de inventarisatie zijn gegevens aangeleverd door scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs en regionale expertise centra.

De uitkomsten van deze inventarisatie geven de stand van zaken van de wachtlijsten op 16 januari 2007. Met dit rapport beoogt de Inspectie van het Onderwijs een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van beleid door de overheid en de onderwijsinstellingen. Dit teneinde de wachtlijstproblematiek en het aantal thuiszitters zo veel mogelijk in te perken.

De hoofdinspecteur primair onderwijs en expertisecentra

Dr. L.S.J.M. Henkens
september 2007

Inhoudsopgave

VOORWOORD	3
SAMENVATTING	7
Inleiding.....	7
Resultaten	7
1 INLEIDING	9
1.1 Achtergrondinformatie	9
1.2 Begripsomschrijvingen.....	11
1.3 Opbouw van het rapport	11
2 CENTRALE VRAGEN EN WERKWIJZE	13
2.1 Centrale vragen	13
2.2 Werkwijze.....	13
3 OMVANG VAN DE WACHTLIJSTEN	15
3.1 Respons	15
3.2 Aanmeldings- en onderzoekslijsten	15
3.3 Plaatsingslijsten	17
3.4 Omvang van de wachtlijsten in cluster 1	19
3.5 Omvang van de wachtlijsten in cluster 2	21
3.6 Omvang van de wachtlijsten in cluster 3	23
3.7 Omvang van de wachtlijsten in cluster 4	26
4 PLAATSINGSLIJSTEN: OORZAKEN EN MAATREGELEN.....	28
4.1 Oorzaken.....	28
4.2 Maatregelen.....	30
5 THUISZITTERS	32
5.1 Totaal aantal thuiszitters	32
5.2 Herkomst.....	34
5.3 Duur van het thuiszitten	34
5.4 Plaatsing en plaatsingsprognose.....	35
6 CONCLUSIES	37
6.1 Omvang van de wachtlijsten	37
6.2 Verschillen tussen clusters	38

6.3	Oorzaken en maatregelen ten aanzien van plaatsingslijsten.....	39
6.4	Thuiszitters	39
6.5	Slotconclusie	40
7	BESCHOUWING.....	41
7.1	Inhoudelijk	41
7.2	Overig	42
	BIJLAGE I - OVERZICHT WACHTLIJSTEN 2004-2007	45
	BIJLAGE II - OORZAKEN VOOR PLAATSINGSLIJSTEN PER CLUSTER.....	47
	BIJLAGE III GEOGRAFISCHE SPREIDING CLUSTER 1-INSTELLINGEN EN REC'S	49

SAMENVATTING

Inleiding

Dit rapport beschrijft de bevindingen van het onderzoek naar de wachtlijstproblematiek in het (voortgezet) speciaal onderwijs, het (v)so. De peildatum is 16 januari 2007. Het begrip 'wachtlijsten' dient in onderhavig rapport als overkoepelende term voor aanmeldingslijsten, onderzoekslijsten en plaatsingslijsten. Daarnaast komt het aantal thuiszitters aan de orde.

De bevindingen in dit onderzoek zijn gebaseerd op 341 beantwoorde vragenlijsten van (v)so-scholen. Daarnaast hebben 34 regionale expertisecentra meegewerkt in dit onderzoek naar wachtlijsten.

Resultaten

Wachtlijsten

De scholen en cluster 1-instellingen hebben doorgegeven dat op 16 januari 2007 in totaal 5.860 leerlingen op een wachtlijst staan. Daarvan staan 3.547 leerlingen op aanmeldingslijsten, 1.337 leerlingen op onderzoekslijsten en 976 leerlingen op plaatsingslijsten. Uit de bevindingen blijkt dat de aanmeldingslijsten het meest omvangrijk zijn. In het speciaal onderwijs (so) zijn alle drie de wachtlijsten omvangrijker dan in het voortgezet speciaal onderwijs (vso).

Ten opzichte van de voorgaande jaren vertoont de omvang van de aanmeldings- en de onderzoekslijsten een wisselend beeld. Na een toename in 2005 en een daling in 2006, is de omvang van deze wachtlijsten in 2007 wederom toegenomen. De omvang van de plaatsingslijsten is afgenomen ten opzichte van 2006. Daarmee is de toename sinds 2005 doorbroken.

Clusters

In *cluster 1* heeft geen plaatsingslijsten. De aanmeldings- en onderzoekslijsten zijn minimaal (3 leerlingen). Dit komt overeen met het beeld van de voorgaande jaren. In *cluster 2* is het aantal leerlingen op de aanmeldings- en onderzoekslijsten met 25 procent gestegen en bedraagt 1376 leerlingen in het so en 98 leerlingen in het vso. Daarvan staan de meeste leerlingen op de aanmeldingslijsten (1321). De omvang van de aanmeldingslijsten in het so, is groter dan in de overige clusters. Op de plaatsingslijsten in cluster 2 staan 110 leerlingen. Vorig jaar ging het om 14 leerlingen. Ten opzichte van de voorgaande jaren zijn in cluster 2 alle wachtlijsten gestegen, met uitzondering van de plaatsingslijsten in het vso. In *cluster 3* staan op de aanmeldings- en onderzoekslijsten in het so 438 leerlingen en in het vso 186 leerlingen. In totaliteit zijn deze aantallen iets lager dan in 2006, maar meer dan de helft lager dan in 2004 en 2005. De plaatsingslijsten zijn in cluster 3 met ongeveer 10 procent gestegen tot 175 leerlingen. Dit aantal is vergelijkbaar met 2005. In *cluster 4* zijn de aanmeldings- en onderzoekslijsten toegenomen tot 2783 leerlingen. Dat houdt in dat de stijging van de afgelopen jaren, wordt voortgezet. De omvang van de plaatsingslijsten is gedaald met ongeveer 4 procent en bedraagt 436 leerlingen in het so en 255 in het vso.

De omvang van de wachtlijsten wordt in belangrijke mate bepaald door cluster 4: de aanmeldings- en onderzoekslijsten voor circa 60 procent en de plaatsingslijsten voor circa 70 procent.

Oorzaken en maatregelen ten aanzien van plaatsingslijsten

Vaak genoemde oorzaken van de plaatsingslijsten zijn huisvestingsproblemen, de toenemende verzwaring van de (gedrags)problematiek van leerlingen en de druk op de plaatsingscapaciteit van de school, aangezien deze kleiner is dan de instroom. Voor alle oorzaken geldt dat deze het meest door cluster 4-scholen worden genoemd.

De meest genoemde maatregelen zijn het verhogen van de maximale groepsgrootte boven de N-factor, aangemelde leerlingen het gehele schooljaar door plaatsen en het hanteren van meer dan drie vaste instroommomenten.

In voorgaande jaren noemden scholen deze oorzaken en maatregelen ook het meest.

Thuiszitters

Volgens opgave van de scholen zijn er op 16 januari 2007 in totaal 88 thuiszitters. Daarvan behoren 50 leerlingen tot de categorie thuiszitters die op een wachtlijst staan. De overige opgegeven 38 leerlingen staan niet op een wachtlijst. In 2007 is het aantal thuiszitters lager dan in voorgaande jaren. Overigens dient deze daling met voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden, aangezien van zeventig leerlingen de verblijfplaats tijdens de wachttijd op de plaatsingslijst onduidelijk is. Het is mogelijk dat (een deel van) deze leerlingen behoren tot de categorie 'thuiszitters'.

1 INLEIDING

Dit hoofdstuk vormt de inleiding op het rapport over de wachtlijsten in het (voortgezet) speciaal onderwijs, het (v)so.

1.1 Achtergrondinformatie

Op 16 januari 2007 heeft de Inspectie van het Onderwijs, evenals in vorige jaren, de omvang van de wachtlijsten geïnventariseerd in het (v)so. In deze scholen volgen leerlingen met speciale onderwijsbehoeften onderwijs. De volgende subparagrafen bevatten achtergrondinformatie ter bevordering van een eenduidige beeldvorming.

Regionale expertisecentra

Binnen de scholen in het (v)so zijn vier clusters te onderscheiden (WEC, artikel 2, lid 4). Leerlingen kunnen tot hun twintigste jaar naar het (v)so. Elke school binnen het (v)so is wettelijk verplicht samen te werken met andere scholen binnen het cluster waartoe de school behoort. Daarvoor zijn sinds 1998 regionale expertisecentra (rec's) gevormd (Studulski et al, 2005). In Nederland bestaan 34 rec's: vier in cluster 2, zestien in cluster 3, veertien in cluster 4 - waarvan één gecombineerde rec uit cluster 3 en 4 (Inspectie van het Onderwijs, 2005).

Cluster 1 kent geen rec's. Deze instellingen hebben afwijkende afspraken met de minister gemaakt ten aanzien van toelating en financiering. Het vormen van rec's is bij deze instellingen niet van toepassing.

De beoogde doelstelling van de rec's is 'het behouden en bundelen van de expertise van het speciaal onderwijs in een organisatievorm die ook verspreiding van de expertise naar het regulier onderwijs mogelijk maakt' (Studulski et al, 2005).

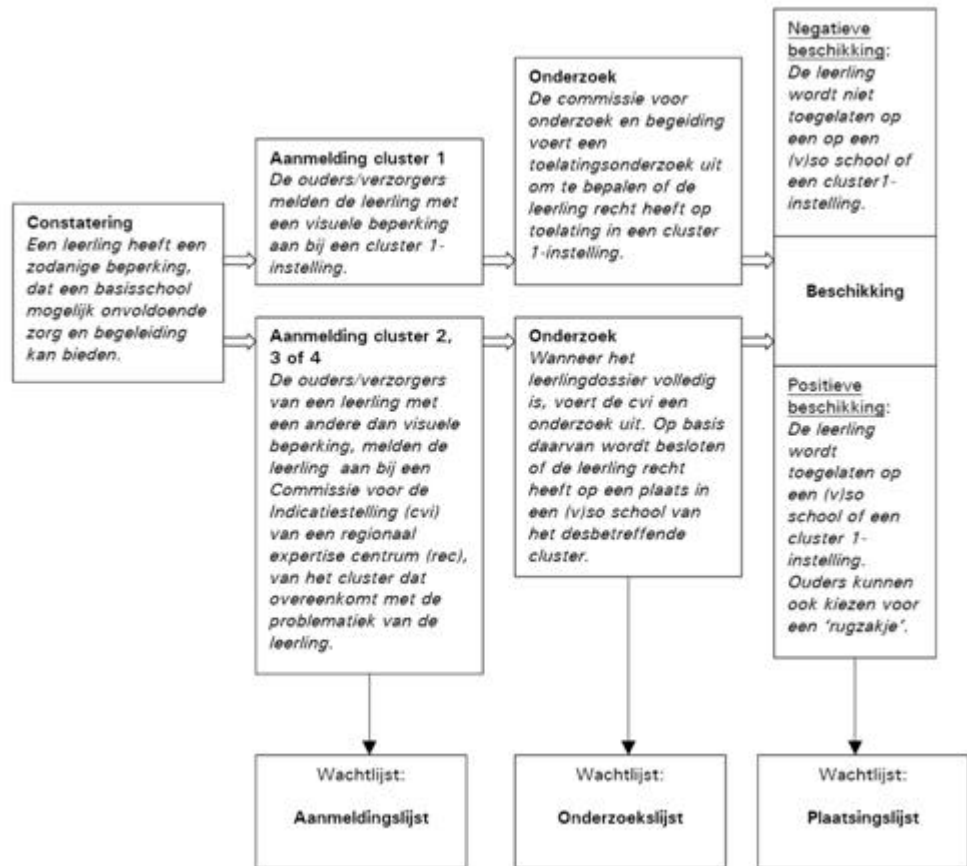
Rec's hebben zes wettelijke taken (WEC, art. 28b, lid 6) met betrekking tot het indicatietraject voor een plaats in het (v)so of het toekennen van leerling gebonden financiering.

Naast de wettelijke taken voert het merendeel van de rec's aanvullende taken uit, zoals deskundigheidsbevordering en samenwerking tussen onderwijs en zorginstellingen (Studulski et al, 2005).

In de praktijk verloopt de indicatieprocedure voor het (v)so als volgt. Wanneer een leerling (waarschijnlijk) meer zorg en begeleiding nodig heeft dan een reguliere (basis)school kan bieden, melden ouders de leerling aan bij de commissie voor de indicatiestelling (cvi) van een rec. Het betreft een rec dat overeenkomt met de problematiek van de leerling. Deze bepaalt naar aanleiding van onderzoek of de leerling een beschikking krijgt voor het (v)so. Bij een positieve indicatie kan ook worden gekozen voor leerlinggebonden financiering ('een rugzakje'). Daarover meer in de volgende subparagraaf.

Wanneer ouders hun kind willen aanmelden voor cluster 1-onderwijs, dienen zij contact op te nemen met de desbetreffende instelling. De commissie voor onderzoek en begeleiding bepaalt of de leerling wordt toegelaten op een cluster 1-instelling.

Een schematische weergave van het indicatieproces, geeft het volgende beeld.

Leerlinggebonden financiering

Voor leerlingen met een indicatie voor het (v)so bestaat de mogelijkheid voor het volgen van onderwijs op reguliere scholen. Voorwaarde is dat de ouders en de school in kwestie daarmee instemmen. Wanneer dat het geval is, ontvangt de reguliere school extra financiële middelen voor deze leerling. Op deze wijze is het voor geïndiceerde leerlingen met een beperking mogelijk om binnen het regulier onderwijs, op de school in de eigen buurt, onderwijs te volgen.

Op 1 augustus 2003 is de wettelijke regeling van de leerlinggebonden financiering in werking getreden. Deze regeling volgt een al jaren bestaande regeling op ten aanzien van de financiering voor de integratie van een aantal doelgroepen van het (v)so in het regulier onderwijs. Voorbeelden van deze doelgroepen zijn zeer moeilijk lerende kinderen (zmlk) en lichamelijk of zintuiglijk gehandicapte kinderen. Het aantal leerlingen dat onder de Igf valt, is echter groter. Zowel de inspectie als Van Lomwel (2006) constateren de afgelopen jaren een forse toename van het aantal leerlingen met leerlinggebonden financiering in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. In het Beroepsonderwijs is voor gehandicapte leerlingen in het MBO per 1 januari 2006 Igf mogelijk (Ministerie OCW, 2005).

Onderzoek naar de kwaliteit van cluster 4-scholen

In 2007 heeft de inspectie gerapporteerd over de kwaliteit van de cluster 4-scholen. Uit dit rapport blijkt dat de kwaliteit van het cluster 4-onderwijs nog zwak is.

Van de 79 scholen/afdelingen¹ die in 2006 door de inspectie zijn bezocht, levert ruim 60 procent onvoldoende onderwijskwaliteit. Daarnaast blijkt dat van alle cluster 4-scholen de helft van de scholen/afdelingen onvoldoende onderwijskwaliteit heeft. Dit ondanks het feit dat de scholen over het algemeen hun uiterste best doen om de leerlingen onderwijs te bieden van voldoende kwaliteit en op deze hoofdtaak langzaam een positieve ontwikkeling doormaken.

Het onderzoek van de inspectie maakt duidelijk dat het onderwijs aan cluster 4 geïndiceerde leerlingen op reguliere scholen, in de meeste gevallen niet plaatsvindt op basis van helder uitgewerkte handelingsplannen. Leraren hebben niet vanzelfsprekend een uitgebreid gedragsrepertoire tot hun beschikking voor het effectief omgaan met leerlingen met gedragsproblemen. Een goed handelingsplan kan voor hen dan ook een belangrijk hulpmiddel zijn. Op dit moment beschikken echter maar weinig leraren over zo'n plan. Vanuit het perspectief van de leerlingen is dit zorgelijk en onwenselijk (Inspectie van het Onderwijs, 2007b).

1.2 Begripsomschrijvingen

In dit rapport worden de volgende begripsomschrijvingen gehanteerd.

Een leerling op een *aanmeldingslijst* is een leerplichtige leerling die formeel is aangemeld voor toelating tot een (v)so-instelling of aanvraag voor leerlinggebonden financiering (lgf), maar die nog niet in de procedure voor het toelatingsonderzoek is opgenomen (cluster 1) of een leerplichtige leerling die formeel bij een regionaal expertisecentrum is aangemeld voor indicatiestelling, maar nog niet in het indicatietraject is opgenomen (overige clusters).

Een leerling op een *onderzoekslijst* is een leerplichtige leerling die formeel is aangemeld voor toelating tot een (v)so school of voor lgf en die in de procedure voor het toelatingsonderzoek is opgenomen, maar van wie het toelatingsonderzoek nog niet is afgerond (cluster 1) of een leerplichtige leerling die formeel bij een commissie voor de indicatiestelling is aangemeld, maar voor wie het indicatietraject nog niet is afgerond (overige clusters).

Een leerling op een *plaatsingslijst* is een leerplichtige leerling die door de commissie van onderzoek en begeleiding toelaatbaar is verklaard (cluster 1) of een door de commissie van indicatiestelling geïndiceerde leerplichtige leerling (overige clusters) wiens toelating (effectieve plaatsing) tot de school nog niet heeft plaatsgevonden.

De term *wachlijsten* is gereserveerd als overkoepelende term voor aanmeldingslijsten, onderzoekslijsten en plaatsingslijsten.

Onder een *thuiszitter* wordt verstaan: een leerplichtige leerling die op de peildatum van 16 januari 2007 feitelijk geen enkele vorm van onderwijs volgt. Het betreft dus thuiszittende leerlingen die géén vrijstelling hebben van de leerplicht.

1.3 Opbouw van het rapport

---

¹ Het betreft afdelingen van scholen die als zelfstandige pedagogische of didactische eenheid worden beschouwd, met een eigen instroom, doorstroom en uitstroom van leerlingen.

Dit rapport is als volgt opgebouwd. Er wordt gestart met de beschrijving van de onderzoeksopzet (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 3 komt de omvang van de aanmeldingslijsten, onderzoekslijsten en plaatsingslijsten aan bod. Hoofdstuk 4 beschrijft de oorzaken voor het ontstaan van de plaatsingslijsten en maatregelen om deze te beperken of te voorkomen. Hoofdstuk 5 gaat nader in op het aantal thuiszitters. In hoofdstuk 6 worden de onderzoeksvragen beantwoord. Tot slot volgen in hoofdstuk 7 de conclusies en een beschouwing.

2 CENTRALE VRAGEN EN WERKWIJZE

Het primaire doel van dit onderzoek naar de wachtlijstproblematiek is het in kaart brengen van de stand van zaken op 16 januari 2007.

2.1 Centrale vragen

Dit onderzoek is uitgevoerd op basis van vier onderzoeksvragen. Daarbij is rekening gehouden met de wet- en regelgeving die sinds 2003 van toepassing is op het (v)so.

Voor de uitvoering van het onderzoek zijn drie vragen (met de bijbehorende deelvragen) geformuleerd:

1. Hoeveel leerlingen staan op de peildatum van 16 januari 2007 op aanmeldings- en onderzoekslijsten en op plaatsingslijsten van scholen voor (voortgezet) speciaal onderwijs? Bestaan er verschillen tussen de clusters?
2. Wat zijn de belangrijkste oorzaken van plaatsingslijsten en welke maatregelen nemen scholen om plaatsingslijsten te voorkomen of in te perken?
3. Hoeveel thuiszittende leerlingen staan op de peildatum van 16 januari 2007 op een wachtlijst in het (voortgezet) speciaal onderwijs? Hoeveel overige thuiszittende leerlingen zijn bij de scholen voor (v)so bekend?

Waar mogelijk zijn de antwoorden op bovengenoemde onderzoeksvragen vergeleken met de gegevens van eerdere inventarisaties.

2.2 Werkwijze

De resultaten in dit rapport zijn gebaseerd op gegevens die door scholen en regionale expertisecentra zijn aangereikt. Begin januari 2007 hebben scholen voor (v)so en regionale expertise centra een vragenlijst 'op maat' ontvangen. Er is namelijk onderscheid gemaakt tussen cluster 1-instellingen, scholen uit de overige clusters en regionale expertise centra. Aan cluster 1-instellingen wordt alle informatie gevraagd. Voor de overige clusters worden aan de rec's gegevens gevraagd over de aanmeldings- en onderzoekslijsten en aan de scholen gegevens over de plaatsingslijsten, oorzaken voor het ontstaan van plaatsingslijsten, getroffen maatregelen en thuiszitters.

Aan scholen en rec's is gevraagd om de stand van zaken op 16 januari 2007 door te geven. De gegevens over de thuiszitters zijn, voor zover mogelijk, aangevuld met informatie die de inspectie heeft verkregen in contacten met diverse leerplichtambtenaren en onderwijsconsulenten. Scholen en rec's die de vragenlijsten niet tijdig geretourneerd hebben, zijn herhaaldelijk benaderd door de inspectie. Echter, enkele scholen hebben niet gereageerd op dit verzoek. De inspectie treedt hier handhavend op, aangezien het onthouden van gegevens in strijd is met de Wet op het Onderwijstoezicht (WOT).

De wachtlijstproblematiek van speciale scholen voor basisonderwijs, vallend onder de Wet op het primair onderwijs (WPO), valt buiten het bestek van deze

rapportage. Hierover is een afzonderlijk rapport opgesteld (Inspectie van het Onderwijs, 2007a).

3 OMVANG VAN DE WACHTLIJSTEN

Dit hoofdstuk beschrijft de resultaten van het onderzoek naar de omvang van de wachtlijsten en het aantal thuiszittende leerlingen. Wanneer bij de aanmeldings- en onderzoekslijsten wordt gesproken over 'toelating in het (v)so', kan ook 'de keuze voor lgf-bekostiging' worden gelezen. Dit onderscheid wordt hierna niet meer expliciet gemaakt. In paragraaf 3.1 wordt de respons beschreven. Paragraaf 3.2 beschrijft de omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten. In paragraaf 3.3 volgt de omvang van de plaatsingslijsten. Vervolgens komt de stand van zaken van de vier clusters afzonderlijk aan de orde in de paragraaf 3.4 tot en met 3.7.

3.1 Respons

De inspectie heeft 319 scholen voor (v)so (brinnummers) een vragenlijst gestuurd met vragen over de plaatsingslijsten en thuiszitters. In totaal hebben 316 scholen de vragenlijst geretourneerd. Enkele scholen hebben meerdere vragenlijsten geretourneerd. De reden is dat er zelfstandige pedagogische of didactische eenheden bestaan met een eigen instroom, doorstroom en uitstroom van leerlingen. In totaal zijn in dit rapport de gegevens van 341 vragenlijsten verwerkt. Daarnaast hebben 34 rec's de vragenlijst ontvangen en geretourneerd.

3.2 Aanmeldings- en onderzoekslijsten

Aantal leerlingen

De onderstaande tabel toont het aantal leerlingen op de aanmeldings- en onderzoekslijsten op de peildatum: 16 januari 2007. Onderstaande aantallen zijn gebaseerd op de gegevens zoals aangeleverd door de rec's en cluster 1-instellingen.

Tabel 3.2a: aantal leerlingen op aanmeldings- en onderzoekslijsten op 16 januari 2007

Aantal leerlingen op de...	so	vso	Totaal
aanmeldingslijsten op 16-01-2007	2.611	936	3.547
Onderzoekslijsten op 16-01-2007	916	421	1.337
Totaal	3.527	1357	4.884

De bovenstaande tabel laat zien dat op 16 januari 2007 in totaal 4.884 leerlingen op aanmeldings- en onderzoekslijsten staan. De aanmeldingslijsten zijn omvangrijker dan de onderzoekslijsten. Dat was ook het geval in 2006. In dat jaar stonden 2.661 leerlingen op aanmeldingslijsten en 1.683 leerlingen op onderzoekslijsten.

In totaal staan 3.547 leerlingen op *aanmeldingslijsten* van rec's of cluster 1-instellingen. Daarvan wacht 26 procent (936 leerlingen) op een onderzoek voor toelating op het vso. Driekwart (74 procent, 2.611 leerlingen) wacht op een onderzoek voor toelating op het so.

Rec's en cluster 1-instellingen

Op 16 januari 2007 hebben alle 34 rec's en twee cluster 1-instellingen een aanmeldingslijst. Twee cluster 1-instellingen geven aan geen aanmeldingslijst te

hebben. De voorgaande jaren varieerde het aantal rec's / cluster 1-instellingen met een aanmeldingslijst tussen de 30 en 36 (2004: 30 rec's, 2005: 36 rec's, 2006: 33 rec's).

De zes onderstaande rec's hebben de hoogste aanmeldingslijsten van alle rec's en cluster 1-instellingen. Bij al deze rec's staat meer dan 10 procent van het totaal aantal leerlingen op de aanmeldingslijsten. Geografisch gezien liggen deze rec's verspreid over Nederland. De geografische spreiding van de rec's is te vinden in bijlage III.

Tabel 3.2b: rec's met de hoogste aanmeldingslijsten van alle rec's en cluster 1-instellingen

Rec	Naam	Aantal leerlingen op de aanmeldingslijst	Percentage van totaal aantal leerlingen van het rec
rec 2-6	Zeon	661	20
rec 2-8	Midden Zuidwest Nederland	451	13
rec 4-9	Rijndrecht	359	12
rec 4-1	RENN4	284	14
rec 4-16	rec Zuid Limburg	218	18
rec 2-1	Noord Nederland Effatha Guyot	194	18

Op 16 januari 2007 hebben 31 rec's en drie cluster 1-instellingen een onderzoekslijst. Drie rec's en één cluster 1-instelling antwoorden dat er geen onderzoekslijst is.

Op de peildatum in 2006 hadden 34 rec's of cluster-1 instellingen een onderzoekslijst. In 2005 waren dat er 32, in 2004 31. Dat houdt in dat het aantal rec's of cluster 1-instellingen met een onderzoekslijst vanaf 2004 is toegenomen, maar dit jaar gelijk is ten opzichte van 2006.

De vijf rec's / cluster 1-instellingen met de hoogste onderzoekslijsten staan in de onderstaande tabel. Alleen het rec Boven Amstel/Amsterdam heeft meer dan 10 procent van het totaal aantal leerlingen op de onderzoekslijst staan (14 procent). De geografische ligging van de rec's is te vinden in bijlage III.

Tabel 3.2c: rec's met de hoogste onderzoekslijsten van alle rec's en cluster 1-instellingen

Rec	Naam	Aantal leerlingen op de onderzoekslijst
4-13	Vierland	202
4-9	Rijndrecht	182
4-5	rec Noord Holland	170
4-6	rec Boven Amstel/Amsterdam	78
2-6	Zeon	70

Uit bovenstaande tabel (3.2c) blijkt verder dat in totaal 1.337 leerlingen op *onderzoekslijsten* van rec's of cluster 1-instellingen staan. Daarvan wacht 31 procent (421 leerlingen) op een indicatiebesluit voor het vso. Voor het so staat (afgerond) 60 procent van de leerlingen (794) op de onderzoekslijsten. Daarnaast staan binnen het so 2 procent mg-leerlingen (26 leerlingen) en 7 procent esm-leerlingen (96 leerlingen) op de onderzoekslijsten. In totaal staat dus 69% van het aantal leerlingen, op de onderzoekslijsten in het so, inclusief de mg- en esm-leerlingen.

In 2006 stonden in totaal 4.344 leerlingen op de aanmeldings- en onderzoekslijsten. In 2005 betrof het 5.104 leerlingen. In 2004 stonden 3.294 leerlingen op deze wachtlijsten. De omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten fluctueert dus. In 2007 neemt de totale omvang van de aanmeldings- en plaatsingslijsten toe ten opzichte van 2006. Zie ook bijlage I.

Duur van de indicatieprocedure

De rec's en cluster 1-instellingen is gevraagd om de vermoedelijke duur van de indicatieprocedure² te vermelden. De indicatieprocedure start bij de aanmelding van een leerling voor een indicatiestelling en is voltooid bij een indicatiebesluit na een onderzoek door de commissie voor de indicatiestelling.

In totaal staan 4.884 leerlingen op de aanmeldings- en onderzoekslijsten. Voor 3.557 leerlingen is de vermoedelijke duur van de indicatieprocedure vermeld. Dat is 73 procent van het totaal aantal leerlingen op de aanmeldings- en plaatsingslijsten.

Voor 40 procent van deze leerlingen (1.442) is de verwachting dat deze procedure binnen acht weken wordt afgerond. In voorgaande jaren waren deze percentages respectievelijk 43 procent (2006) en 53 procent (2005). Hieruit blijkt dat steeds minder leerlingen binnen acht weken na de aanmelding uitsluitel krijgen over een indicatie.

Voor 28 procent van de 3.557 leerlingen (994) duurt de indicatieprocedure in 2007 vermoedelijk tussen de acht en twaalf weken. Voor ruim 30 procent van de leerlingen (1.121) duurt de wachttijd waarschijnlijk langer dan twaalf weken. Dat betekent dat in totaal bijna 60 procent van de leerlingen voor wie de duur van de indicatieprocedure is opgegeven, waarschijnlijk langer dan acht weken moet wachten.

Het aantal leerlingen dat langer moet wachten dan twaalf weken, schommelt de afgelopen jaren rond de elfhonderd (1.121 in 2007, 1.069 in 2006 en 1.131 leerlingen in 2005).

3.3 Plaatsingslijsten

Aantal scholen met een plaatsingslijst

Scholen hebben aangegeven dat op de peildatum 31 procent van de scholen (105 van de 341)³ een plaatsingslijst hebben. Dit betekent een lichte toename ten opzichte van de twee voorgaande jaren. In 2006 hadden 92 scholen een plaatsingslijst. In 2005 ging het om 97 scholen.

Wanneer specifiek naar de clusters wordt gekeken, geeft dat het volgende beeld. In cluster 1 heeft geen enkele instelling een plaatsingslijst. In cluster 2 gaat het om acht scholen (8 procent). In cluster 3 betreft het 36 scholen (34 procent). De meeste scholen met een plaatsingslijst (61) behoren tot cluster 4 (58 procent). Ook in de voorgaande rapportages is specifiek gekeken naar de verdeling van het aantal scholen met een plaatsingslijst over de clusters. In 2006 constateerde de inspectie een verschuiving in het aantal scholen met een plaatsingslijst in cluster 4 (39% in 2004, 41% in 2005 en 49% in 2006). Deze verschuiving zet in 2007 door: 58 procent van de scholen met een plaatsingslijst behoort tot cluster 4.

De volgende vijf rec's hebben de meeste leerlingen op de plaatsingslijsten staan. Alleen rec 4-6 heeft meer dan tien procent van het totaal aantal leerlingen op de plaatsingslijst staan (12 procent). Rec's met omvangrijke plaatsingslijsten zijn gecentreerd rond de grote steden in het midden en noordwesten van Nederland. De geografische ligging van de rec's is te vinden in bijlage III.

Tabel 3.3: rec's met de hoogste plaatsingslijsten van alle rec's en cluster 1-instellingen

Rec	Naam	Totaal aantal leerlingen op plaatsingslijsten
-----	------	---

² In cluster 1 wordt er gesproken over een toelatingsprocedure.

³ Het begrip 'scholen' staat in dit rapport ook voor 'locaties van scholen' en cluster 1-instellingen.

4-19	rec West	109
2-2 / 2-4	Holland-Flevoland	68
4-6	Boven Amstel	60
4-4	't Gooi Utrecht West- Veluwe	56
4-18	Oost-Noord Brabant	47

Aantal leerlingen op een plaatsingslijst

Op 16 januari 2007 staan 976 leerlingen op een plaatsingslijst van een (v)so-school. Dit zijn er minder dan in 2006, toen stonden in totaal 1.302 leerlingen op een plaatsingslijst. Het zijn er echter meer dan in 2005 (827) en 2004 (604).

Wanneer een onderscheid wordt gemaakt tussen het so en het vso, blijkt dat in 2007 in totaal 677 leerlingen wachten op een plaats in het so. In het vso gaat het om 299 leerlingen. Ten opzichte van 2006 is het aantal leerlingen op plaatsingslijsten van zowel het so als het vso afgenomen. In het vso is dit aantal zelfs lager dan de twee voorgaande jaren. Een volledig overzicht is te vinden in bijlage I.

Wachttijd en plaatsingstermijnen

Scholen met een plaatsingslijst is gevraagd naar het aantal weken dat de leerlingen reeds op de plaatsingslijst staan. Voor 875 van 976 leerlingen op de plaatsingslijsten is deze vraag beantwoord. Op de peildatum staat 41 procent van de 875 leerlingen (357 leerlingen) minder dan acht weken op een plaatsingslijst. Het gaat om 255 leerlingen in het so en om 102 leerlingen in het vso. 53 procent (463 leerlingen) staat langer dan acht weken op de wachtlijst, daarvan wachten 192 leerlingen zelfs langer dan een half jaar. Van 156 leerlingen is de wachttijd onbekend⁴.

Scholen is ook gevraagd naar de *vermoedelijke* plaatsing van de leerlingen. Deze vraag is beantwoord voor 901 van de 976 leerlingen op de plaatsingslijsten. Er is aangegeven dat naar verwachting 29 procent van de 901 leerlingen, het lopende schooljaar (2006/2007) worden geplaatst. Daarvan krijgen 159 leerlingen vermoedelijk al voor 31 maart een passende onderwijsplek. De meeste leerlingen (56%) worden naar verwachting op de eerste dag van het nieuwe schooljaar geplaatst. Deze leerlingen moeten ruim een half jaar wachten. Het gaat om 341 leerlingen in het so en om 161 leerlingen in het vso. Bijna 2 procent (17 leerlingen) moet waarschijnlijk nog langer wachten, aangezien is aangegeven dat zij naar verwachting pas na de eerste schooldag van het komende schooljaar worden geplaatst. Van 195 leerlingen is de plaatsingsdatum onbekend⁵. Ook voorgaande jaren is aangegeven dat de meeste leerlingen naar verwachting bij de start van het nieuwe schooljaar worden geplaatst.

Verblijfplaats

Veel leerlingen blijken dus na een indicatiestelling niet gelijk geplaatst te worden in het onderwijs dat passend voor hen wordt geacht. Deze leerlingen komen op een plaatsinglijst van de school te staan.

Van de 976 leerlingen met een indicatie voor het (v)so, wacht 39 procent (378 leerlingen) in het regulier basisonderwijs. Daarnaast wacht 10 procent (98 leerlingen) in het voortgezet onderwijs. Ruim een kwart van de leerlingen (258) wacht in het speciaal basisonderwijs of op een andere school binnen het (v)so dan

⁴ Dit aantal is de som van het aantal leerlingen waarvan de wachttijd als 'onbekend' is opgegeven (55 leerlingen) en het aantal leerlingen waarvan de wachttijd niet is opgegeven (101 leerlingen).

⁵ Dit aantal is de som van het aantal leerlingen waarvan de wachttijd als 'onbekend' is opgegeven (120 leerlingen) en het aantal leerlingen waarvan de wachttijd niet is opgegeven (75 leerlingen).

waar de leerling geplaatst gaat worden. Ook verblijven 138 leerlingen tot plaatsing onder andere in een medisch kinderdagverblijf of een andere vorm van onderwijs. Tot slot wachten 34 leerlingen thuis op een plaats in het (v)so. Van deze 34 leerlingen zijn 17 leerlingen niet opgegeven bij de vraag naar thuiszitters die op een wachtlijst staan. Van zeventig leerlingen is de verblijfplaats onbekend. Deze is niet doorgegeven door de scholen.

Ten opzichte van de voorgaande jaren blijken de aantallen te fluctueren. Op vrijwel alle verblijfplaatsen zijn in 2006 meer leerlingen en in 2005 minder leerlingen doorgegeven dan in 2007. Ook het aantal thuiszitters fluctueert ten opzichte van de voorgaande jaren: 34 leerlingen in 2007, 60 in 2006 en 38 in 2005, 47 in 2004.

Begeleiding op de verblijfplaats tot plaatsing

Meer dan de helft van de scholen met een plaatsingslijst (61 van de 105) geeft aan maatregelen te treffen voor de leerlingen op de plaatsingslijsten. Voor 45 procent van het totaal aantal leerlingen op de plaatsingslijsten (437 leerlingen) is de wijze van begeleiding aangegeven. Voor 301 leerlingen wordt ambulante begeleiding georganiseerd. Drie leerlingen krijgen huiswerkbegeleiding. Verder ontvangen 133 leerlingen een andere vorm van begeleiding. Een groot deel van deze leerlingen blijft tot het moment van plaatsing op de huidige verblijfplaats (school of instelling). Enkele keren worden afspraken gemaakt met deze scholen en met de ouders van de leerlingen. Dat varieert van het basisonderwijs tot een dagcentrum van de jeugdhulpverlening of crisisopvang.

Ook neemt een aantal leerlingen deel aan een project zoals 'Op de rails' of vangen scholen leerlingen tijdelijk op een andere locatie op of bieden zij hen deeltijdonderwijs aan.

Helaas is voor 539 leerlingen de wijze van begeleiding niet vermeld. Ook in de voorgaande jaren ontbreken deze gegevens voor een groot deel van de leerlingen.

3.4 Omvang van de wachtlijsten in cluster 1

Leerlingen die in cluster 1 onderwijs ontvangen, hebben een visuele beperking. Het betreft instellingen voor leerlingen die blind of slechtziend zijn en scholen voor meervoudig gehandicapte blinde of slechtziende leerlingen. De vier cluster 1-instellingen die bij dit onderzoek betrokken zijn, geven, volgens eigen opgave, onderwijs aan 536 leerlingen. De onderstaande tabel toont de bevindingen van de wachtlijsten binnen cluster 1.

Tabel 3.4a: aantal leerlingen op de wachtlijsten op 16 januari 2007 in cluster 1

Aantal leerlingen op de...	so	vso	Totaal
aanmeldingslijsten	2	0	2
Onderzoekslijsten	1	0	1
Plaatsingslijsten	0	0	0

Aanmeldings- en onderzoekslijsten

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat de instellingen aangeven dat in cluster 1 twee leerlingen op aanmeldingslijsten staan. Beide leerlingen zijn meervoudig gehandicapt. Op de onderzoekslijst staat één (meervoudig gehandicapte) leerling. Ten opzichte van het totaal aantal opgegeven leerlingen in cluster 1 (536) staat 0,6 procent op aanmeldings- en onderzoekslijsten.

Plaatsingslijsten

Er bestaan geen instellingen met plaatsingslijsten in cluster 1. Vergeleken met de voorgaande jaren blijkt dat er geen verandering is opgetreden. Vanaf 2004 hebben er geen leerlingen op de plaatsingslijsten van cluster 1 gestaan.

Ontwikkelingen in de periode 2004-2007

De onderstaande tabel geeft een overzicht over de omvang van de aanmeldingslijsten, onderzoekslijsten en plaatsingslijsten voor cluster 1, van 2004-2007.

Tabel 3.4b: omvang van de wachtlijsten in cluster 1 per 16 januari 2004-2007

Onderwijsvorm	Plaatsingslijsten cluster 1				Aanmeldings- en onderzoekslijsten cluster 1					
	aantal leerlingen				aantal leerlingen					
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007		
								A+O*	A*	O*
so	1 ⁶	0	0	0	3	2 ⁷	5	3 ⁸	2	1
vso	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Totaal	1	0	0	0	3	2	6	3		

* A= omvang aanmeldingslijsten; O= omvang onderzoekslijsten; A+O= totale omvang van aanmeldings- en onderzoekslijsten.

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat in cluster 1 de afgelopen jaren vrijwel geen sprake is geweest van wachtlijsten. De laatste jaren staan enkele leerlingen op de aanmeldings- en onderzoekslijsten, voornamelijk in het so. De geringe omvang is in 2007 gedaald ten opzichte van 2006, maar gelijk aan 2004.

3.5 Omvang van de wachtlijsten in cluster 2

Leerlingen die in cluster 2 onderwijs ontvangen, hebben een auditieve en/of communicatieve beperking. Het gaat om scholen voor dove of slechthorende leerlingen, scholen voor dove of slechthorende leerlingen met een meervoudige handicap en scholen voor leerlingen met ernstige spraak- en taalmoeilijkheden. De 44 cluster 2-scholen die bij dit onderzoek betrokken zijn, geven - volgens eigen opgave - onderwijs aan 9.808 leerlingen, inclusief plaatsbekostigde leerlingen.

De onderstaande tabel toont de bevindingen van de wachtlijsten binnen cluster 2.

Tabel 3.5a: aantal leerlingen op de wachtlijsten op 16 januari 2007 in cluster 2

Aantal leerlingen op de...	so	vso	Totaal
aanmeldingslijsten	1.243	78	1.321
onderzoekslijsten	133	20	153
plaatsingslijsten	110	0	110

Aanmeldings- en onderzoekslijsten

Uit de tabel blijkt dat de rec's in cluster 2 in totaal 1.321 leerlingen op de aanmeldingslijsten hebben staan. Dat is ruim 13 procent van het totaal aantal opgegeven leerlingen voor cluster 2. Op de aanmeldingslijsten voor het so staan in totaal 1.243 leerlingen (afgerond 13 procent). Van de 1.321 leerlingen staan 45 mg-leerlingen op de aanmeldingslijsten in cluster 2. Het merendeel van de leerlingen op de aanmeldingslijsten (765 leerlingen) zijn esm-leerlingen. Voor het vso staan 78 leerlingen op de aanmeldingslijsten (0,8 procent).

⁶ Betreft een meervoudig gehandicapte leerling.

⁷ Betreft twee meervoudig gehandicapte leerlingen.

⁸ Betreft drie meervoudig gehandicapte leerlingen.

De meeste leerlingen (133) staan op een onderzoekslijst voor het so. Dat is 1 procent van het totaal aantal opgegeven leerlingen binnen cluster 2. 96 van de 133 leerlingen zijn esm-leerlingen. Voor het vso staan twintig leerlingen (0,2 procent) op de onderzoekslijsten.

De aanmeldings- en onderzoekslijsten voor esm-onderwijs leveren het grootste aandeel aan de totale omvang binnen het so in cluster 2. Het gaat in totaal om 861 leerlingen. Dat is 63 procent van de totale omvang van deze wachtlijsten in het so van cluster 2.

Het is niet verwonderlijk dat een groot deel van de leerlingen op de wachtlijsten voor esm-onderwijs staat. 60 procent van de leerlingen in cluster 2 zijn esm-leerlingen.

Plaatsingslijsten

De cluster 2-scholen geven aan dat 110 leerlingen op de plaatsingslijsten staan. Dat is 1 procent van het totaal aantal opgegeven leerlingen voor cluster 2. Alle leerlingen staan op een plaatsingslijst in het so. Tot de 110 leerlingen behoren twee mg-leerlingen en zeven esm-leerlingen.

Ontwikkelingen in de periode 2004-2007

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de omvang van de aanmeldingslijsten, onderzoekslijsten en plaatsingslijsten voor cluster 2 van 2004 tot en met 2007.

Tabel 3.5: omvang van de wachtlijsten in cluster 2 per 16 januari van 2004 t/m 2007

Onderwijsvorm	Plaatsingslijsten cluster 2				Aanmeldings- en onderzoekslijsten cluster 2					
	aantal leerlingen				aantal leerlingen					
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007		
								A+O*	A*	O*
so	49	47	14	110 ⁹	889	1.031	1.114	1.376	1.243 ¹⁰	133 ¹¹
vso	2	0	0	0	0	138	70	98	78	20
<i>subtotaal</i>								<i>zie totaal</i>	1.321	153
Totaal	51	47	14	110	889	1169	1184			1474

* A= omvang aanmeldingslijsten; O= omvang onderzoekslijsten; A+O= totale omvang van aanmeldings- en onderzoekslijsten.

Uit de tabel blijkt dat in cluster 2 de totale omvang van zowel de aanmeldings- en onderzoekslijsten als van de plaatsingslijsten fors is toegenomen. Bij de aanmeldings- en onderzoekslijsten geldt dit voor zowel het so als het vso. Bij de plaatsingslijsten geldt de toename enkel voor het so. Deze toename - 96 leerlingen ten opzichte van 2006- is voornamelijk toe te schrijven aan één rec. In het rec Holland-Flevoland (2-2/2-4) staan namelijk 68 leerlingen op de plaatsingslijst.

3.6 Omvang van de wachtlijsten in cluster 3

Leerlingen met een lichamelijke en/of verstandelijke beperking ontvangen onderwijs in cluster 3. In dit cluster wordt onderwijs gegeven aan langdurig zieke kinderen met een lichamelijke handicap, lichamenlijk gehandicapte kinderen en zeer moeilijk lerende kinderen dan wel meervoudig gehandicapte kinderen met een van deze handicaps.

De 159 cluster 3-scholendie bij dit onderzoek betrokken zijn, geven - volgens eigen opgave - onderwijs aan 25.826 leerlingen. Dit is inclusief de plaatsbekostigde leerlingen. De onderstaande tabel toont de bevindingen van de wachtlijsten binnen cluster 3.

Tabel 3.6a: aantal leerlingen op de wachtlijsten op 16 januari 2007 in cluster 3

Aantal leerlingen op de...	so	vso	Totaal
Aanmeldingslijsten	277	124	401
Onderzoekslijsten	161	62	223
Plaatsingslijsten	131	44	175

⁹ Van deze 110 leerlingen staan 101 op een plaatsingslijst voor cluster 2 in het so, niet nader gespecificeerd. Voor de overige leerlingen is specifiek vermeld dat het gaat om zeven leerlingen met ernstige spraak- en taalmoelijkheden (esm) en twee meervoudig gehandicapte (mg) leerlingen.

¹⁰ Van deze 1.243 leerlingen staan 433 op de aanmeldingslijst in het so, niet nader gespecificeerd. Voor de overige leerlingen is specifiek aangegeven dat het gaat om 765 esm-leerlingen en 45 mg-leerlingen.

¹¹ Van deze 133 leerlingen staan 34 op de onderzoekslijst voor cluster 2 in het so, niet nader gespecificeerd. Voor de overige leerlingen is specifiek aangegeven dat het gaat om 96 esm-leerlingen en 3 mg-leerlingen.

Aanmeldings- en onderzoekslijsten

Uit de bovenstaande tabel (3.6a) blijkt dat in cluster 3 de rec's 401 leerlingen op de aanmeldingslijsten hebben staan. Dat is 1,5 procent van het totaal aantal opgegeven leerlingen voor cluster 3. Op de aanmeldingslijsten voor het so staan in totaal 277^{1 2} leerlingen (1 procent). Voor het vso gaat het om 124 leerlingen (0,5 procent).

In totaal staan 223 leerlingen op de onderzoekslijsten van cluster 3. Dat is bijna 1 procent van het totaal aantal opgegeven leerlingen binnen cluster 3. Binnen het so gaat het om 161^{1 3} leerlingen. Voor het vso staan 62 leerlingen op de onderzoekslijsten.

Plaatsingslijsten

175 leerlingen staan op een plaatsingslijst voor cluster 3. Dat is 0,7 procent van het totaal aantal opgegeven leerlingen voor cluster 3. Daarvan wachten 117 leerlingen op een plaats in het so. Tot deze groep leerlingen behoren veertien mg-leerlingen. Tot slot wachten 44 leerlingen op een plaats in het vso.

---

^{1 2} Daarvan staan 46 mg-leerlingen op een aanmeldingslijsten.

^{1 3} Daarvan staan 22 mg-leerlingen op een onderzoekslijsten.

Ontwikkelingen in de periode 2004-2007

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de omvang van de aanmeldingslijsten, onderzoekslijsten en plaatsingslijsten voor cluster 3 van 2004 tot en met 2007.

Tabel 3.6b: omvang van de wachtlijsten in cluster 3 per 16 januari 2004-2007

Onderwijsvorm	Plaatsingslijsten cluster 3				Aanmeldings- en onderzoekslijsten cluster 3					
	aantal leerlingen				aantal leerlingen					
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007		
								A+O*	A*	O*
so	178	137	133	131 ¹⁴	1.264	1.126	569	438	277 ¹⁵	161 ¹⁶
vso	42	40	25	44	0	417	95	186	124	62
<i>subtotaal</i>								<i>zie totaal</i>	<i>401</i>	<i>223</i>
Totaal	220	177	158	175	1.264	1.543	664			624

* A= omvang aanmeldingslijsten; O= omvang onderzoekslijsten; A+O= totale omvang van aanmeldings- en onderzoekslijsten.

Uit de tabel blijkt dat in cluster 3 de aanmeldings- en onderzoekslijsten gezamenlijk fors dalen sinds 2005. Deze afname wordt ook in 2007 voortgezet. Dit geldt met name voor het so. De wachtlijsten voor het vso zijn daarentegen bijna verdubbeld ten opzichte van 2006, maar aanzienlijk lager dan in 2005. De meeste leerlingen staan op de aanmeldingslijsten.

De omvang van de plaatsingslijsten stijgt met ongeveer 10 procent in 2007, na een daling in 2005 en 2006. Daarmee is de omvang in 2007 vrijwel gelijk aan die van 2005.

In het so dalen de plaatsingslijsten vrijwel gelijk zijn aan de voorgaande jaren. In het vso is er ten opzichte van 2006 een forse toename. Het aantal leerlingen is daarmee ongeveer gelijk aan het aantal vso-leerlingen op de plaatsingslijsten 2005 en 2004.

¹⁴ Van deze 131 leerlingen staan er 117 op een plaatsingslijst voor cluster 3 in het so, niet nader gespecificeerd. Voor de overige veertien leerlingen is specifiek vermeld het gaat om mg-leerlingen.

¹⁵ Van deze 277 leerlingen staan 231 op de aanmeldingslijst voor cluster 3 in het so, niet nader gespecificeerd. Van de overige 46 leerlingen is specifiek vermeld dat het gaat om mg-leerlingen.

¹⁶ Van deze 161 leerlingen staan 139 op de onderzoekslijst voor cluster 3 in het so, niet nader gespecificeerd. Voor de overige 22 leerlingen is specifiek aangegeven dat het mg-leerlingen betreft.

3.7 Omvang van de wachtlijsten in cluster 4

Leerlingen die in cluster 4 onderwijs ontvangen, hebben een ernstige gedragsstoornis. Het betreft scholen voor zeer moeilijk opvoedbare leerlingen of langdurig zieke leerlingen met psychiatrische of ontwikkelingsproblemen. De 104 cluster 4-scholen die bij dit onderzoek betrokken zijn, geven onderwijs aan 23.907 leerlingen. Dit is inclusief de plaatsbekostigde leerlingen. De onderstaande tabel toont de omvang van de wachtlijsten in cluster 4.

Tabel 3.7a: aantal leerlingen op de wachtlijsten op 16 januari 2007 in cluster 4

Aantal leerlingen op de...	so	vso	Totaal
Aanmeldingslijsten	1.089	734	1.823
Onderzoeklijsten	621	339	960
Plaatsingslijsten	436	255	691

Aanmeldings- en onderzoeklijsten

De rec's in cluster 4 geven aan dat op 16 januari 2007 1.823 leerlingen op de aanmeldingslijsten staan. Dat is 8 procent van het totaal aantal opgegeven leerlingen voor cluster 4. Daarvan staan 1.089 leerlingen op de aanmeldingslijsten voor het so (5 procent). Voor het vso staan 734 leerlingen (3 procent) op aanmeldingslijsten.

Op de onderzoeklijsten in cluster 4 staan 960 leerlingen. Dat is 4 procent van het totaal aantal opgegeven leerlingen voor cluster 4. Voor het so staan 621 leerlingen op de onderzoeklijsten. Voor het vso staan 339 leerlingen op de onderzoeklijsten.

Plaatsingslijsten

Op 16 januari 2007 staan 691 leerlingen op de plaatsingslijsten. Dat is 3 procent van het totaal aantal opgegeven leerlingen voor cluster 4. Daarvan wachten 436 leerlingen op een plaats in het so en 255 leerlingen op een plaats in het vso.

Ontwikkelingen in de periode 2004-2007

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de omvang van de aanmeldingslijsten, onderzoekslijsten en plaatsingslijsten voor cluster 4, van 2004 tot en met 2007.

Tabel 3.7b: omvang van de wachtlijsten in cluster 4 per 16 januari van 2004-2007

Onderwijsvorm	Plaatsingslijsten cluster 4				Aanmeldings- en onderzoekslijsten cluster 4					
	aantal leerlingen				aantal leerlingen					
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007		
								A+O*	A*	O*
so	224	276	716	436	1.138	1.184	1.642	1.710	1.089	621
vso	108	327	414	255	0	1.206	848	1.073	734	339
<i>subtotaal</i>								<i>zie totaal</i>	1823	960
Totaal	332	603	1130	691	1138	2390	2490			2783

* A= omvang aanmeldingslijsten; O= omvang onderzoekslijsten; A+O= totale omvang van aanmeldings- en onderzoekslijsten.

De omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten in zowel het so als het vso is toegenomen. In het so is de totale omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten sinds 2005 met ongeveer 50 procent toegenomen. Voor het vso fluctueert het aantal leerlingen op deze wachtlijsten van nul leerlingen in 2004, 1.206 leerlingen in 2005, 848 leerlingen in 2006 tot 1.073 leerlingen in 2007.

De totale omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten is in 2007 toegenomen ten opzichte van de drie voorgaande jaren.

De omvang van de plaatsingslijsten is in 2007 met ongeveer 40 procent afgenomen ten opzichte van 2006. Deze afname geldt voor zowel het so als het vso. De daling is opmerkelijk gezien de forse groei van de afgelopen jaren.

4 PLAATSINGSLIJSTEN: OORZAKEN EN MAATREGELEN

Uit de vragenlijsten blijkt dat 31 procent van de scholen voor het (v)so (105) op 16 januari 2007 een plaatsingslijst heeft. De inspectie heeft aan de scholen gevraagd naar oorzaken van deze wachtlijsten. De bevindingen komen aan de orde in paragraaf 4.1. Daarnaast is aan alle scholen gevraagd of er maatregelen zijn getroffen, al dan niet preventief, om plaatsingslijsten te voorkomen of te beperken. In paragraaf 4.2 worden deze besproken.

4.1 Oorzaken

In de vragenlijst zijn diverse oorzaken voor het ontstaan van plaatsingslijsten voorgelegd aan scholen. Wanneer scholen deze herkenden, hebben zij aangegeven in welke mate dat het geval was. Ook is de mogelijkheid geboden om andere dan de genoemde oorzaken aan te geven.

Uit de resultaten blijkt dat 91 van de 105 scholen met een plaatsingslijst deze vraag met bijbehorende subvragen hebben beantwoord. Dat zijn alle cluster 2-scholen met een plaatsingslijst (8), 27 van de 36 cluster 3-scholen en 56 van de 61 cluster 4-scholen. Bijlage II toont het aantal scholen dat de oorzaken heeft vermeld.

De top drie van de meest genoemde oorzaken voor het ontstaan voor plaatsingslijsten is als volgt:

1. De school kampt met huisvestingsproblemen. Er is een tekort aan lokalen (43 procent);
2. De toenemende verzwarende van de (gedrags)problematiek van leerlingen (42 procent);
3. De plaatsingscapaciteit van de school is kleiner dan de instroom (38 procent).

Huisvestingsproblemen

Een tekort aan lokalen draagt bij aan het ontstaan van een plaatsingslijst; de scholen zijn van mening daardoor niet in staat te zijn de leerlingen die toelaatbaar zijn verklaard, de facto ook te plaatsen. De inspectie merkt in dit verband op dat over capaciteitsproblemen inmiddels jurisprudentie is ontstaan¹⁷, die capaciteitsproblemen als weigeringsgrond voor toelating uitsluit. Toch wordt huisvesting de laatste jaren als belangrijk(st)e oorzaak voor het ontstaan van plaatsingslijsten genoemd. De toename van het aantal leerlingen in het (v)so is hier zonder twijfel debet aan.

---

¹⁷ Zie onder meer de uitspraak van de voorzieningenrechter te Alkmaar van 10-7-2000 en die van de voorzieningenrechter te 's-Hertogenbosch van 12-3-2002.

In 2007 noemt 43 procent van de scholen met een plaatsingslijst¹⁸ (45 scholen) huisvestingsproblemen als oorzaak voor het ontstaan van plaatsingslijsten. Ook in de voorgaande twee jaren wordt dit als voornaamste oorzaak genoemd. Het percentage scholen dat deze maatregel noemt, daalt echter in 2007 behoorlijk.

Tabel 4.1a: percentage scholen dat 'huisvestingsproblemen' noemt als oorzaak voor het ontstaan van plaatsingslijsten

Jaar	Totaal alle clusters (%)	cluster 2 (%)	cluster 3 (%)	cluster 4 (%)
2007	43	25	31	52
2006	65	60	55	76
2005	50	50	45	58

Verzwarend (gedrags)problematiek

Verzwarend van de problematiek van leerlingen wordt in 2007 door scholen minder vaak aangegeven als oorzaak voor het ontstaan van plaatsingslijsten.

Tabel 4.1b: percentage scholen dat 'verzwarend van de problematiek van leerlingen' noemt als oorzaak voor het ontstaan van plaatsingslijsten

Jaar	Totaal alle clusters (%)	cluster 2 (%)	cluster 3 (%)	cluster 4 (%)
2007	42	25	36	46
2006	64	40	62	69
2005	50	13	53	50

Toegenomen druk op plaatsingscapaciteit

Toegenomen druk op de plaatsingscapaciteit houdt in dat de plaatsingscapaciteit kleiner is dan de geïndiceerde instroom. Deze instroom komt voornamelijk uit het (speciaal) basisonderwijs. Daarnaast gaat het om leerlingen uit het voortgezet onderwijs, leerwegondersteunend onderwijs, praktijkonderwijs, uit andere clusters binnen het (v)so en peuterspeelzalen. In cluster 4-scholen is de instroom van al de voorgenoemde instroomleerlingen het meest aan de orde.

Tabel 4.1c: percentage scholen dat 'toegenomen druk op de plaatsingscapaciteit' noemt als oorzaak voor het ontstaan van plaatsingslijsten

Jaar	Totaal alle clusters (%)	cluster 2 (%)	cluster 3 (%)	cluster 4 (%)
2007	38	38	22	48
2006	59	80	45	69
2005	40	25	35	50

Overige oorzaken

Naast de bovengenoemde top drie worden de volgende oorzaken voor plaatsingslijsten gegeven:

- hanteren van de maximale groepsgrootte gelijk aan of kleiner dan de N-factor (30 procent in 2007, 59 procent in 2006, 40 procent in 2004);
- koppeling van de school aan een (semi)-residentieel instelling¹⁹ (26 procent). Hierdoor komen de leerlingen van deze instellingen automatisch op de plaatsingslijst bij deze school;
- onvoldoende zicht op de toestroom van nieuwe leerlingen gedurende het schooljaar (26 procent);
- tekort aan leraren (25 procent in 2007, 47 procent in 2006, 27 procent in 2005). Deze oorzaak wordt voornamelijk genoemd door cluster 4-scholen;
- de huidige groeiregeling blokkeert de instroom van leerlingen van de plaatsingslijst (24 procent);

¹⁸ De percentages in deze paragraaf zijn gerelateerd aan de 105 scholen met een plaatsingslijst. Het betreft geen cluster 1-scholen, 8 cluster 2-scholen, 36 cluster 3-scholen en 61 cluster 4-scholen.

¹⁹ Zoals kinder- en jeugdbeschermingsinstellingen en instellingen voor (geestelijke) gezondheidszorg.

- de school hanteert maximaal drie toelatingsmomenten voor leerlingen van de plaatsingslijst (18 procent);
- de inzet van (extra) middelen voor management en professionalisering gaat ten koste van het aantal te plaatsen leerlingen (13 procent);
- Andere oorzaak (40 procent), waaronder een onverwachte toename van aanmeldingen, onvoldoende uitstroom, financiële belemmeringen en het niet toelaten van alle leerlingen in verband met het waarborgen van de onderwijskwaliteit.

Samenvatting

De top drie van de meest genoemde oorzaken voor plaatsingslijsten in 2007 komt overeen met de top drie van 2006 en 2005. In 2007 worden alle door de inspectie voorgelegde oorzaken wel door relatief minder scholen genoemd dan in 2006 en 2005. Scholen in cluster 4 geven het meest oorzaken aan.

4.2 Maatregelen

Alle scholen is gevraagd naar maatregelen om plaatsingslijsten te voorkomen of in te perken. In totaal geeft ruim twee derde van de scholen (226 van de 341 scholen) aan dat er maatregelen worden getroffen. Daarvan hebben 109 scholen geen plaatsingslijsten. Dat impliceert dat deze scholen preventieve maatregelen treffen voor het ontstaan van plaatsingslijsten. Voorts blijkt dat acht scholen wel een plaatsingslijst hebben, maar niet aangeven maatregelen te treffen voor het beperken daarvan. Een top drie van meest genoemde maatregelen voor het beperken of voorkomen van plaatsingslijsten ziet er als volgt uit:

1. Verhogen van de maximale groepsgrootte boven de N-factor (85 procent²⁰). Deze maatregel wordt genoemd door twee cluster 1-scholen, 21 cluster 2-scholen, 89 cluster 3-scholen en 79 cluster 4-scholen. Bijna driekwart geeft aan dat deze maatregel in redelijke tot sterke mate op hen van toepassing is.
2. Aangemelde leerlingen kunnen het gehele schooljaar door geplaatst worden (84 procent). Deze maatregel wordt genoemd door twee cluster 1-scholen, 24 cluster 2-scholen, 87 cluster 3-scholen en 77 cluster 4-scholen. Meer dan de helft van de scholen geeft aan dat deze maatregel in sterke mate op hen van toepassing is.
3. Hanteren van meer dan drie vaste instroommomenten (78 procent). Deze maatregel wordt genoemd door twee cluster 1-scholen, 16 cluster 2-scholen, 81 cluster 3-scholen en 78 cluster 4-scholen. Daarvan geeft meer dan twee derde aan dat deze maatregel in sterke mate op hen van toepassing is.

Een meerderheid van de scholen (164) noemt zowel de tweede bovengenoemde maatregel (leerlingen kunnen het gehele jaar door worden geplaatst) als de derde bovengenoemde maatregel (het hanteren van meer dan drie instroommomenten).

De volgende maatregelen zijn in mindere mate genoemd:

- inzetten van klassenassistentie ter verlaging van de werkdruk van de leraar (69 procent);

²⁰ Het gaat om 85 procent van de 226 scholen die deze vraag hebben beantwoord. De overige percentages in deze paragraaf zijn op dezelfde wijze berekend.

- samenwerken met scholen binnen het rec om de opnamecapaciteit maximaal te benutten (69 procent);
- samenwerken met andere instellingen om meer zicht op de toestroom van leerlingen te krijgen om het voortraject te stroomlijnen (68 procent);
- in overleg met de gemeente zorgen voor uitbreiding of verbetering van de huisvesting (62 procent).
- Het onttrekken van middelen die bestemd zijn voor management, professionalisering, leermiddelen e.d., om zo veel mogelijk leerlingen te kunnen plaatsen (50%). Deze maatregel is op meer dan de helft van de scholen 'enigszins van toepassing'. De inspectie acht dit zorgelijk, aangezien de financiële post voor management, professionalisering en leermiddelen gescheiden zou moeten zijn van de financiën voor het plaatsen van leerlingen.

Daarnaast zijn uiteenlopende overige maatregelen beschreven. De meeste van deze scholen geven aan dat plaatsen gecreëerd worden. Dat wordt onder andere gerealiseerd door bij de start van het schooljaar extra plaatsen vrij te houden, zodat leerlingen in de loop van het schooljaar geplaatst kunnen worden. Tevens wordt genoemd het uitbreiden van het huidige onderwijsaanbod, (tijdelijk) extra formatie aanstellen en het starten van nieuwe groepen. Ook wordt getracht plaatsingslijsten te voorkomen door preventieve ambulante begeleiding in te zetten of begeleiding voor leerlingen met een 'rugzakje'. Het beoogde doel is dat minder leerlingen worden aangemeld voor het (v)so. Ook worden door enkele scholen afspraken gemaakt met zorgpartners. Tot slot noemen verschillende scholen projecten als 'Herstart' en 'Op de rails'.

Nadere analyse toont dat scholen met plaatsingslijsten en scholen zonder plaatsingslijsten niet verschillen in het aantal getroffen maatregelen. Wel is er verschil tussen beide groepen in de mate van toepassing ten aanzien van samenwerking met andere scholen. Scholen mét een plaatsingslijst beoordelen het samenwerken met scholen binnen het rec namelijk in sterkere mate van toepassing dan scholen zonder een plaatsingslijst. Een mogelijke verklaring is dat scholen met een plaatsingslijst verwachten dat middels samenwerking, leerlingen op andere scholen geplaatst kunnen worden.

Terugblik op de resultaten van voorgaande jaren

De drie meest genoemde maatregelen in 2007 komen overeen met de 'top drie' van de voorgaande twee jaren. Daarnaast is ook in 2006 geconstateerd dat scholen mét een plaatsingslijst het samenwerken met scholen binnen het rec echter in sterkere mate van toepassing noemen, dan scholen zonder een plaatsingslijst.

5 THUISZITTERS

Dit hoofdstuk gaat nader in op het aantal thuiszittende leerlingen (hierna te noemen: thuiszitters) en is als volgt opgebouwd. In paragraaf 5.1 wordt het totaal aantal thuiszitters besproken. Daarbij komen de ontwikkelingen in de periode van 2004 tot heden aan de orde. Paragraaf 5.2 gaat nader in op de herkomst van de thuiszitters. Voorts wordt in paragraaf 5.3 de duur van het thuiszitten toegelicht. Tot slot volgt in paragraaf 5.4 de plaatsing en plaatsingsprognose. In dit hoofdstuk zijn ook enkele casusbeschrijvingen opgenomen ter bevordering van de beeldvorming rond thuiszitters.

5.1 Totaal aantal thuiszitters

De scholen is gevraagd naar het aantal thuiszitters. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen twee categorieën thuiszitters. Categorie A betreft de thuiszitters die op dat moment op een wachtlijst staan van een rec of een (v)so-school. Categorie B omvat alle overige thuiszittende leerlingen die bij de school bekend zijn, maar niet op een wachtlijst staan. Een reden hiervoor kan zijn dat de leerling van school verwijderd is.

Volgens opgave van de scholen zijn er op de peildatum 16 januari 2007 in totaal 88 thuiszitters. Daarvan behoren 33 leerlingen tot categorie A en 38 leerlingen tot categorie B. Echter, bij de vraag uit de vragenlijst naar de verblijfplaats van leerlingen op een plaatsingslijst, worden nog eens zeventien extra thuiszittende leerlingen doorgegeven (zie 'verblijfplaats' in paragraaf 3.3). Dat maakt dat het aantal thuiszitters in categorie A op 50 leerlingen uitkomt en het totaal thuiszitters op 88. De hiervoor genoemde 17 'extra' leerlingen worden vanaf paragraaf 5.2 tot en met 5.4 buiten beschouwing gelaten. De reden is dat de achterliggende vragen niet zijn beantwoord voor deze leerlingen.

Casus 1: 'Thuiszitter' door wisselende verblijfplaats

Een leerling (leeftijd onbekend) is 'verdwenen' van school en om deze reden opgegeven als thuiszitter. In december 2006 is de leerling op de des betreffende school geplaatst. De leerling is bij de school aangemeld, aangezien zij tijdelijk uit huis is geplaatst in een noodopvang van het Leger des Heils (ruim 150 kilometer van haar woonplaats). In januari 2007 is de leerling vertrokken uit de noodopvang en sindsdien ook niet meer op school geweest. Ze is echter nog niet uitgeschreven en er is nog geen bericht van een nieuwe school of een andere verblijfplaats van de leerling. De school heeft contact opgenomen met de jeugdhulpverlening in de woonplaats van de leerling. De jeugdhulpverlening heeft vervolgens contact opgenomen met de vader. Op het moment van bevragen is men in afwachting van de reactie van de vader.

Ontwikkelingen in de periode 2004-2007

De onderstaande tabel toont het totaal aantal thuiszittende leerlingen van de afgelopen vier jaren. De resultaten zijn gebaseerd op de gegevens die zijn aangeleverd door de scholen.

Tabel 5.1: Aantal thuiszitters 2004 tot en met 2007 op de peildatum van 16 januari

Jaar	Aantal thuiszitters		
	Categorie A	Categorie B	Totaal
2004	98	88	186
2005	48	46	94
2006	73	46	119
2007	50*	38	88

* 17 van de 50 leerlingen zijn niet opgegeven bij de vraag naar thuiszitters die op een wachtlijst, maar wel bij de vraag naar de verblijfplaats van leerlingen op een plaatsingslijst. De opgegeven verblijfplaats van deze leerlingen is 'thuis'.

Vergeleken met de voorgaande jaren blijkt dat het totaal aantal thuiszitters gedaald is van 119 leerlingen in 2006 naar 88 leerlingen in 2007. In 2005 lag dit aantal op 94 leerlingen, in 2004 op 186 leerlingen. Overigens dient de daling van 2007 met voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden. Van zeventig leerlingen is de verblijfplaats tijdens de wachttijd op de plaatsingslijst namelijk onduidelijk. Het is mogelijk dat deze leerlingen (gedeeltelijk) behoren tot de categorie 'thuiszitters'.

Wanneer specifiek naar beide categorieën gekeken wordt, blijkt dat het aantal thuiszittende leerlingen op wachtlijsten (categorie A) lager is ten opzichte van 2006. Overigens geven de afgelopen jaren een wisselend beeld. In 2005 was er een behoorlijke afname, in 2006 een toename en in 2007 opnieuw een afname van het aantal thuiszittende leerlingen in deze categorie. Bij de thuiszittende leerlingen die niet op een wachtlijst staan (categorie B) is sinds 2005 een geleidelijke daling te constateren. Voor beide categorieën geldt dat de scholen in 2007 het laagste aantal thuiszittende leerlingen hebben doorgegeven aan de inspectie.

Van de 50 thuiszitters staan twee leerlingen op een wachtlijst voor een cluster 1-school, drie leerlingen voor een cluster 2-school, 24 leerlingen voor een cluster 3-school en 21 op een wachtlijst voor een cluster 4-school. In 2006 stonden zestien leerlingen op een wachtlijst voor cluster 3 en wachten er 57 op een plaats in cluster 4. Daaruit blijkt dat vooral het aantal thuiszitters voor cluster 4 is gedaald ten opzichte van vorig jaar.

Van de 88 thuiszitters zijn 35 leerlingen door de scholen aangemerkt als leerlingen met ernstige gedragsproblemen én een verstandelijke handicap. Het gaat hier om een groep zeer moeilijk plaatsbare leerlingen. In 2006 ging het om 26 leerlingen met deze beperkingen.

Casus 2: Thuiszitter door miscommunicatie

Een leerling van 16 jaar zit thuis sinds begin september 2006. Midden november 2006 is er contact geweest tussen de moeder en de school over deze leerling. Enkele dagen later ontvangt de school een (incomplete) dossier. Door miscommunicatie met de moeder is plaatsing voor behandeling op de school niet geëffectueerd. De school tracht in maart 2007 om plaatsing en plaatsbekostiging te realiseren. Daarvoor is onder andere contact gezocht met de moeder van de leerling en een particulier onderzoeksbureau. Op het moment van bevragen loopt de procedure voor een beschikking van de commissie voor de indicatiestelling (cvi). De leerplichtambtenaar heeft een belangrijke rol gespeeld bij de bemiddeling in bovenbeschreven situatie.

Voor 58 thuiszitters is bekend welke contacten de school heeft aangewend ter bevordering van de plaatsing van de thuiszitters. De school heeft voor 42 leerlingen een leerplichtambtenaar ingeschakeld en bij zestien leerlingen is een onderwijsconsulent benaderd. In 2006 was dat iets minder vaak aan de orde. De leerplichtambtenaar werd bij 39 leerlingen ingezet en de onderwijsconsulent bij negen leerlingen.

5.2 Herkomst

De onderstaande tabel toont de onderwijsherkomst van thuiszittende leerlingen. De aantallen zijn gebaseerd op de gegevens die de scholen hebben aangeleverd.

Tabel 5.2: Herkomst thuiszitters

Aantal...	primair onderwijs		voortgezet onderwijs			(voortgezet) speciaal onderwijs		onbekend	Totaal
	baow*	sbo	vo	pro	lwo	so	vso		
thuiszitters categorie A	2	1	7	3	1	7	5	7	33**
thuiszitters categorie B	1	0	4	0	0	3	14	16	38
Totaal	3	1	11	3	1	10	19	23	71

* De afkortingen in deze tabel staan voor de volgende onderwijstypen: baow=basisonderwijs; sbo=speciaal basisonderwijs; vo= voortgezet onderwijs; pro= praktijkonderwijs; lwo= leerwegondersteunend onderwijs; so=speciaal onderwijs; vso= voortgezet speciaal onderwijs.

** De 17 'extra' leerlingen (zie tabel 5.1) zijn in deze en de volgende tabellen achterwege gelaten, aangezien de desbetreffende informatie van deze leerlingen ontbreekt.

Uit de tabel blijkt dat van de 33 thuiszittende leerlingen op een wachtlijst (categorie A) in totaal elf leerlingen (33 procent) afkomstig zijn uit het voortgezet onderwijs. Daartoe behoren ook leerlingen die naar het praktijkonderwijs en het leerwegondersteunend onderwijs gaan. Twaalf leerlingen (36 procent) gingen - tot het moment van thuiszitten - naar het (v)so. Slechts drie leerlingen (9 procent) komen uit het (speciaal) basisonderwijs. Van de overige zeven leerlingen (21 procent) uit categorie A is de herkomst onbekend.

Van de overige 38 leerlingen thuiszittende leerlingen (categorie B) zijn verreweg de meeste leerlingen - zeventien (afgerond 44 procent) - afkomstig uit het (v)so. Vier leerlingen (11 procent) komen uit het voortgezet onderwijs. Slechts één leerling (3 procent) komt uit het basisonderwijs. Van de overige zestien leerlingen (42 procent) uit categorie B is de herkomst onbekend.

Uit de bovenstaande bevindingen blijkt dat de scholen het volgende hebben doorgegeven over de in totaal 71 thuiszitters. Het merendeel van deze leerlingen komt uit het (v)so. In het primair onderwijs gaat het om enkele thuiszitters, volgens de opgave van de scholen. Overigens dient te worden opgemerkt dat de herkomst van 23 thuiszitters onbekend is. Dit aantal ligt lager dan in de voorgaande twee jaren. In 2006 was de herkomst van 64 leerlingen onbekend. In 2005 betrof het 63 leerlingen.

5.3 Duur van het thuiszitten

De onderstaande tabel toont het aantal weken of maanden dat leerlingen thuiszitten. Deze aantallen zijn gebaseerd op de gegevens die de scholen hebben aangeleverd.

Tabel 5.3: duur van het thuiszitten op 16 januari 2007

Aantal	< 2 weken	2-4 weken	5-8 weken	9-13 weken	3-6 maanden	> 6 maanden	onbekend	Totaal
thuiszitters categorie A	2	2	7	3	12	3	4	33
thuiszitters categorie B	7	4	4	2	2	3	16	38
Totaal	9	6	11	5	14	6	20	71

Uit de bovenstaande tabel blijkt dat van de thuiszitters op een wachtlijst (categorie A) drie leerlingen (9 procent) langer dan zes maanden thuiszitten. Daarnaast blijkt dat twaalf leerlingen (36 procent) drie tot zes maanden geen onderwijs volgen. Tevens blijkt dat in totaal vijftien leerlingen (45 procent) maximaal dertien weken geen onderwijs ontvangen op de peildatum. De duur van het thuiszitten van de vier overige leerlingen uit categorie A, is onbekend.

Van de thuiszitters die niet op een wachtlijst voorkomen (categorie B), ontvangen vijf leerlingen (13 procent) al minimaal drie maanden geen onderwijs. Daarvan is bekend dat drie leerlingen (8 procent) zelfs langer dan zes maanden in deze situatie verkeren. Daarnaast zitten tien leerlingen (26 procent) tussen de twee en dertien weken thuis. Zeven leerlingen (18 procent) ontvangen op de peildatum maximaal twee weken geen onderwijs.

Casus 3: Thuiszitter door onduidelijkheid over cluster

Een leerling van 5 jaar ontvangt sinds begin september 2006 geen onderwijs. Tot die tijd is de leerling behandeld op een medisch kinderdagverblijf (mkd). De ouders hebben deze behandeling gestopt, omdat zij het oneens zijn met wijze van behandelen. Eind november 2006 heeft de aanmeldcoördinator telefonisch contact gehad met de moeder en ontvangt het rec- via de moeder - een dossier van het mkd. Daaruit blijkt dat wordt getwijfeld of de leerling in cluster 2 of cluster 4 thuishoort. Aanvullend onderzoek door een kinderarts en GGZ van het mkd wijzen in de richting van cluster 4-problematiek. Toch kan niet met zekerheid worden gesteld dat de leerling in cluster 4 thuishoort. Vervolgens besluit een cluster 4-rec tot observatieplaatsing. Moeder weigert deze, aangezien zij de problematiek op de desbetreffende school 'te zwaar' vindt. Na bemiddeling van de onderwijsconsulent stemt moeder wel in met een observatieplaatsing op een andere cluster 4-school. Het is de bedoeling dat deze plaatsing midden maart van start gaat.

Van de in totaal 71 thuiszittende leerlingen volgen veertien leerlingen tussen de drie en zes maanden geen onderwijs. Dat is een hoger aantal dan in 2006 (zeven leerlingen), maar een lager aantal dan in 2005 (zeventien leerlingen). Elf leerlingen zitten op het moment van de peildatum tussen de vijf en acht weken thuis. Dat zijn meer leerlingen dan in de voorgaande twee jaren (vijf in 2006, negen in 2005). Vijf thuiszitters wachten tussen de negen en dertien weken. De voorgaande twee jaren ging het om drie leerlingen. Vijftien leerlingen zitten maximaal vier weken thuis. Daarvan wacht twee derde minder dan twee weken. Dat zijn meer leerlingen dan in de voorgaande twee jaren (twee in 2006 en vijf in 2005). Van twintig thuiszitters is de duur van het thuiszitten onbekend. Dat is laag ten opzichte van 2006 (99 leerlingen) en 2005 (94 leerlingen).

5.4 Plaatsing en plaatsingsprognose

Scholen is gevraagd wanneer de thuiszitters (naar verwachting) geplaatst kunnen worden. Scholen blijken echter voor slechts enkele leerlingen in staat om de plaatsingsdatum of plaatsingsprognose in te schatten. De onderstaande tabel toont de bevindingen.

Tabel 5.4 : (vermoedelijke) plaatsing thuiszitters

Aantal	Tussen 16	De eerste	Gedurende	Onbekend	Totaal
--------	-----------	-----------	-----------	----------	--------

	januari en 31 juli 2007	schooldag van schooljaar 2007/2008	schooljaar 2007/2008		
thuiszitters categorie A	9	1	0	23	33
thuiszitters categorie B	6	-	0	32	38
Totaal	15	1	0	55	71

Uit de bovenstaande bevindingen blijkt dat van 16 van de 71 leerlingen de plaatsingsprognose is vermeld. Naar verwachting worden de meeste van deze leerlingen (15 van de 16) tussen 16 januari en 31 juli geplaatst. Dat wijkt af van 2006. Toen was de plaatsingsprognose voor de meeste leerlingen (22 van de 38) na de zomervakantie. De plaatsingsprognose van 2005 komt overeen met dit jaar. Voor 33 leerlingen is de vermoedelijke plaatsingsdatum echter niet aangegeven.

Ook in de voorgaande jaren was de plaatsingsprognose van de meeste leerlingen onbekend. In 2006 betrof het 81 van de 119 leerlingen en in 2005 71 van de 94 leerlingen. In 2007 ligt het percentage leerlingen met een onbekende plaatsingsprognose wel lager dan de voorgaande twee jaren (46 procent in 2007, 68 procent in 2006 en 76 procent in 2005).

6 CONCLUSIES

In hoofdstuk 2 zijn drie onderzoeksvragen geformuleerd, die als leidraad voor het onderhavig onderzoek hebben gefungeerd. In dit hoofdstuk worden deze onderzoeksvragen beantwoord. Daarnaast worden de resultaten van 2007 vergeleken met de bevindingen van enkele voorgaande jaren.

De bevindingen zijn gebaseerd op 341 beantwoorde vragenlijsten door scholen voor (v)so en 34 rec's. De peildatum voor het onderzoek is 16 januari 2007.

6.1 Omvang van de wachtlijsten

Uit de bevindingen van onderhavig onderzoek blijkt dat op 16 januari 2007 in totaal 5.860 leerlingen op de aanmeldingslijsten, onderzoekslijsten en plaatsingslijsten voor het (voortgezet) speciaal onderwijs staan. De aanmeldingslijsten blijken aanzienlijk omvangrijker dan de onderzoekslijsten en de plaatsingslijsten. De omvang van de drie wachtlijsten afzonderlijk is als volgt.

Aanmeldings- en onderzoekslijsten

Op 16 januari 2007 staan, volgens opgave van de rec's en cluster 1-instellingen, 3.547 leerlingen op *aanmeldingslijsten*. Daarvan wacht 74 procent op aanmeldingslijsten voor het so (of lgf-bekostiging) en 26 procent voor het vso (of lgf-bekostiging).

Op 16 januari 2007 staan, volgens opgave van de rec's en cluster 1-instellingen, 1.337 leerlingen op *onderzoekslijsten*. Daarvan staat 69 procent op onderzoekslijsten voor het so (of lgf-bekostiging) en 31 procent in het vso (of lgf-bekostiging).

Van de 4.880 leerlingen op de aanmeldings- en onderzoekslijsten is voor 3.557 leerlingen de vermoedelijke duur van de indicatieprocedure - van aanmelding tot en met indicatiebesluit - aangegeven. Veertig procent ontvangt vermoedelijk binnen acht weken een indicatiebesluit. Zestig procent moet waarschijnlijk langer dan acht weken wachten.

Sinds 2004 schommelt de totale omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten (3294 leerlingen in 2004, 5104 in 2005, 4344 in 2006 en 4884 in 2007).

Plaatsingslijsten

Op 16 januari 2007 staan 976 leerlingen op *plaatsingslijsten*. Daarvan wacht 69 procent op een plaats in het so en 31 procent op een plaats in het vso.

De totale omvang van de plaatsingslijsten is in 2007 afgenomen. Daarmee is de toename sinds 2005 doorbroken.

Van de 976 leerlingen op de plaatsingslijsten is voor 901 leerlingen aangegeven hoe lang de leerlingen op de plaatsingslijst staan. Ruim 40 procent wacht op dat moment minder dan acht weken. Daarentegen staat 53 procent van de leerlingen langer dan acht weken op de plaatsingslijst, waarvan 192 al langer dan een half jaar. Voor de overige leerlingen is de wachttijd niet vermeld.

Deelconclusie

Uit het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat de omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten is toegenomen in 2007. De plaatsingslijsten zijn afgenomen. Wanneer specifiek wordt ingegaan op het onderscheid tussen het so en het vso kan worden geconcludeerd dat alle drie de wachtlijsten in het so omvangrijker zijn dan in het vso.

6.2 Verschillen tussen clusters

Aanmeldings-, onderzoekslijsten en plaatsingslijsten

In cluster 1 is de omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten minimaal (3 leerlingen). Plaatsingslijsten komen in dit cluster al enkele jaren niet meer voor.

In cluster 2 is de omvang van de *aanmeldings- en onderzoek slijsten* met ongeveer 25 procent gestegen. Voor het so staan 1376 op deze wachtlijsten en in het vso 98 leerlingen. De omvang van de aanmeldingslijsten in het so, is groter dan in de overige clusters. Een aanzienlijk deel van de leerlingen in het so (861 van de 1376 leerlingen - 63 procent) zijn leerlingen met ernstige spraak- en taalmoeilijkheden (esm). Dit is verklaarbaar, aangezien 60 procent van de leerlingen in cluster 2 onder het esm-onderwijs valt. Onduidelijk is de reden van dit grote aantal leerlingen.

De *plaatsingslijsten* in het so zijn in dit cluster relatief gezien behoorlijk gestegen en bedragen 110 leerlingen. Het betreft een toename van 96 leerlingen ten opzichte van 2006. Daarvan staan 68 leerlingen op de plaatsingslijst van één rec (rec Holland- Flevoland, 2-2/2-4) In het vso staan geen leerlingen op de plaatsingslijsten, evenals de voorgaande jaren.

In cluster 3 staan op de *aanmeldings- en onderzoekslijsten* voor het so 438 leerlingen en voor het vso 186 leerlingen. In totaliteit zijn deze aantallen (aanzienlijk) minder dan de voorgaande jaren (1.264 in 2004, 1.543 in 2005, 664 in 2006 en 624 in 2007). Ook in het so dalen deze wachtlijsten jaarlijks van 1.264 in 2004 tot 438 leerlingen in 2007. In het vso zijn deze wachtlijsten bijna verdubbeld ten opzichte van 2006, maar minder omvangrijk dan in 2005 (186 leerlingen in 2007, 95 in 2006 en 417 in 2005).

De omvang van de *plaatsingslijsten* in cluster 3 is gestegen met ongeveer 10 procent tot 175 leerlingen. Dit aantal is vergelijkbaar met 2005. In het so is de omvang van de plaatsingslijsten vanaf 2005 licht gedaald (137 in 2005, 133 in 2006 en 131 in 2007). In het vso is de omvang van de plaatsingslijsten gestegen ten opzichte van 2006 (40 in 2005, 25 in 2006 en 44 in 2007).

In cluster 4 is de totale omvang van de *aanmeldings- en onderzoekslijsten* toegenomen, evenals in voorgaande jaren (1138 in 2004, 2390 in 2005, 2490 in 2006 en 2783 in 2007). In het so wordt de toename van de voorgaande jaren voortgezet (1138 in 2004, 1184 in 2005, 1642 in 2006 en 1710 in 2007). In het vso is de omvang na een afname in 2006, in 2007 opnieuw toegenomen (1206 in 2005, 848 in 2006 en 1073 in 2007).

De omvang van de *plaatsingslijsten* is in 2007 behoorlijk afgenomen ten opzichte van 2006 (1.130 leerlingen in 2006 en 691 leerlingen in 2007). Dit is zowel in het so als in het vso het geval. Deze daling is opmerkelijk, gezien de forse groei van de voorgaande jaren.

Deelconclusie

Uit het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat in alle clusters de omvang van de aanmeldingslijsten groter is dan de omvang van de onderzoekslijsten en de plaatsingslijsten.

De omvang van de wachtlijsten wordt in belangrijke mate bepaald door cluster 4. De aanmeldings-, onderzoekslijsten van dit cluster betreft ongeveer 60 procent van de totale omvang van deze wachtlijsten. Bij de plaatsingslijsten gaat het om ongeveer 70 procent. De plaatsingslijsten in cluster 4 zijn wel behoorlijk afgenomen ten opzichte van 2006.

Van alle leerlingen op de aanmeldingslijsten in het so wachten de meeste leerlingen in cluster 2. Ook zijn in 2007 de plaatsingslijsten in het so fors toegenomen in cluster 2 ten opzichte van de voorgaande jaren.

6.3 Oorzaken en maatregelen ten aanzien van plaatsingslijsten

De meest genoemde oorzaken van de plaatsingslijsten zijn:

1. huisvestingsproblemen (43 procent van de 105 scholen met een plaatsingslijst);
2. toenemende verzwarende van de (gedrags)problematiek van leerlingen (42 procent);
3. druk op de plaatsingscapaciteit van de school, aangezien deze kleiner is dan de instroom (38 procent).

Het lerarentekort wordt in 2007 minder vaak als oorzaak genoemd. Voor alle oorzaken geldt dat deze het meest door cluster 4-scholen worden genoemd. Deze oorzaken zijn ook in 2006 en 2005 - in dezelfde volgorde - door de scholen genoemd, echter door meer scholen.

De drie meest genoemde maatregelen zijn:

1. verhogen van de maximale groepsgrootte boven de N-factor (56 procent van de 341 scholen);
2. aangemelde leerlingen het gehele schooljaar door plaatsen (55 procent);
3. hanteren van meer dan drie vaste instroommomenten (52 procent).

Ook in 2006 en 2005 worden deze maatregelen in de bovenstaande volgorde het meest genoemd.

Deelconclusie

Voor zowel de genoemde oorzaken als maatregelen geldt dat in de voorgaande jaren dezelfde volgorde is genoemd door de scholen. Echter, het aantal scholen dat de oorzaken noemt is in 2007 lager dan in voorgaande jaren.

6.4 Thuiszitters

Volgens opgave van de scholen zijn er op 16 januari 2007 in totaal 88 thuiszitters. Daarvan behoren 50 leerlingen tot de categorie van thuiszitters die op een wachtlijst staan. De overige opgegeven 38 leerlingen staan niet op een wachtlijst. In 2007 zijn minder thuiszitters bij de coördinatoren bekend dan de voorgaande jaren vanaf 2004. Overigens dient deze daling met voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden, aangezien van zeventig leerlingen de verblijfplaats tijdens de wachttijd

op de plaatsingslijst onduidelijk is. Het is mogelijk dat deze leerlingen (gedeeltelijk) behoren tot de categorie 'thuiszitters'.

Deelconclusie

Vergeleken met de voorgaande jaren zijn in 2007 de minste thuiszitters doorgegeven door de scholen.

6.5 Slotconclusie

In 2007 staan in totaal 5860 leerlingen op de wachtlijsten voor het (voortgezet) speciaal onderwijs. De meeste leerlingen staan op de aanmeldingslijsten. Alle drie de wachtlijsten zijn in het so groter dan in het vso.

De omvang van de wachtlijsten wordt in belangrijke mate bepaald door cluster 4: circa 60 procent voor de aanmeldings- en onderzoekslijsten en circa 70 procent voor de plaatsingslijsten.

De omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten is toegenomen sinds 2004. Deze bedraagt op 16 januari 2007 in totaal 4884 leerlingen. In het bijzonder zijn de aanmeldings- en onderzoekslijsten voor cluster 2 en 4 gegroeid met respectievelijk circa 25 procent en ruim 10 procent. Op deze lijsten staan voor deze clusters 1474 leerlingen (cluster 2) en 2783 leerlingen (cluster 4).

Het aantal leerlingen op plaatsingslijsten is voor het eerst, sinds 2004, gedaald en bedraagt 976 leerlingen. Deze daling komt volledig voor rekening van cluster 4. Voor cluster 2 en 3 stijgt het aantal leerlingen op de plaatsingslijsten met 113 leerlingen ten opzichte van 2006. Voor cluster 4 is de daling 439 (van 1130 naar 691). Deze daling is na de forse, gestage groei van de afgelopen jaren, opmerkelijk.

In 2007 zijn –sinds 2004- de minste thuiszitters doorgegeven door de coördinatoren. Overigens dient deze daling met voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden, aangezien van zeventig leerlingen de verblijfplaats tijdens de wachttijd onduidelijk is.

7 BESCHOUWING

In deze paragraaf worden de resultaten en conclusies voorzien van opmerkingen en kanttekeningen. Er wordt gestart met een inhoudelijke beschouwing. Daarna volgen enkele opmerkingen met betrekking tot de vragenlijst.

7.1 Inhoudelijk

Uit de conclusies blijkt dat de omvang van de plaatsingslijsten gedaald is, maar dat de omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten opnieuw is toegenomen.

De inspectie acht het zorgelijk dat leerlingen langer dan acht weken op de wachtlijsten staan. Bij de aanmeldings- en onderzoekslijsten is de prognose dat 60 procent van de leerlingen langer dan acht weken moet wachten. Voor de plaatsingslijsten blijkt dat op de peildatum 1 januari 2007, bijna de helft van de leerlingen (47%), langer dan acht weken wacht op plaatsing. De Algemene Wet Bestuursrecht (AWB) stelt dat een beslissing in principe binnen acht weken bekend dient te zijn. Bij uitzondering is daar een redelijke termijn aan toe te voegen (AWB, artikel 4.13, lid 1 en 2; artikel 4.14, lid 3).

Van de drie wachtlijsten zijn de aanmeldingslijsten het meest omvangrijk. Een voor de hand liggende reden is dat de doorstroom naar de onderzoekslijsten niet direct plaatsvindt. Een mogelijke oorzaak is dat de cvi te veel aanvragen krijgt voor indicatieonderzoeken en deze daardoor niet op korte termijn kan behandelen. Ook kan de doorstroom van de aanmeldingslijsten naar de onderzoekslijsten stagneren door onvolledige dossiers. Daarnaast is het mogelijk dat in het voortraject naar het onderzoek afwijzing plaatsvindt, aangezien op basis van de aanmelding kan worden vastgesteld dat de leerling geen indicatie voor het (v)so zal krijgen. Deze leerlingen staan wel op de aanmeldingslijst, maar komen niet op een onderzoeks- en plaatsingslijst. Daarnaast blijkt dat in het schooljaar 2005-2006, ruim de helft van de aanmeldingen 'herindicaties' betreffen (LCTI, 2007). Naar verwachting zal deze verhouding ongeveer overeenkomen met het deel herindicaties voor het schooljaar 2006-2007. Deze leerlingen hebben al een indicatie, maar de cvi onderzoekt opnieuw of deze indicatie verlengd kan worden. Wanneer deze leerlingen een positieve beschikking krijgen mogen zij hun onderwijsloopbaan in het (v)so vervolgen. Zij komen logischerwijs niet op een plaatsingslijst, aangezien zij al een plaats in het (v)so hebben. Overigens geldt dit enkel voor de leerlingen die tot de herindicatie niet met een rugzakje naar het regulier onderwijs gingen. Tot slot is het mogelijk dat meer leerlingen worden aangemeld doordat de verdichting van de leerlingenproblematiek op de (speciale) basisscholen toeneemt (Meijer, 2004).

Echter, gezien de omvang van de aanmeldingslijsten voor de clusters 2, 3 en 4, bestaat het risico dat de wachttijd voor de onderzoekslijsten zal toenemen en mogelijk voor de plaatsingslijsten. De inspectie acht alertheid noodzakelijk. In cluster 1 zijn weinig problemen te verwachten, aangezien er slechts enkele leerlingen op deze wachtlijsten staan.

De in 2006 geconstateerde groei van de wachtlijsten in cluster 4 is wat betreft de plaatsingslijsten in 2007 niet meer aan de orde. Deze zijn afgenomen. De aanmeldings- en onderzoekslijsten in cluster 4 nemen echter wel toe. Een mogelijke verklaring voor het dalen van de plaatsingslijsten en de toename van de aanmeldings- en onderzoekslijsten is dat in toenemende mate wordt gekozen voor leerlinggebonden financiering (een 'rugzak'). Leerlingen worden dan aangemeld

met het oog op het verkrijgen van leerlinggebonden financiering. Daardoor kan de leerling in het regulier onderwijs immers extra begeleiding ontvangen. Uit onderzoek blijkt een forse toename van het aantal leerlingen met een rugzak in cluster 4 (Van Lomwel, 2006). Doordat deze leerlingen na een positieve beschikking naar het regulier onderwijs gaan, staan zij niet op een plaatsingslijst voor cluster 4. Overigens is het ook mogelijk dat er wordt gekozen voor onderwijs in cluster 4. Gezien de toename van de aanmeldings- en onderzoekslijsten bestaat de kans dat de plaatsingslijsten in dit opnieuw toenemen.

Het aantal thuiszitters is gedaald in 2007. Evenals in 2006 gaat de inspectie er van uit dat het werkelijke aantal thuiszitters hoger ligt. Dat wordt onder andere gebaseerd op (leerplicht)gegevens over schoolverzuim van het ministerie van OC&W. Uit die gegevens blijkt dat er in 2005/2006 177 thuiszitters zijn in het (v)so (Ministerie OC&W, 2007). In 2006 zijn middels de vragenlijsten aanzienlijk minder thuiszitters doorgegeven.

Daarnaast blijkt dat in de gegevens van 2007, bij de vraag naar de verblijfplaats van de leerlingen die op een plaatsinglijst staan, zeventien leerlingen meer zijn opgegeven dan bij de vraag naar thuiszittende leerlingen op de wachtlijsten.

In 2006 heeft de inspectie samen met het ministerie van OC&W, de WEC-raad, de LCTI, de ACTB en vertegenwoordigers van de leerplichtambtenaren, het initiatief genomen om de problematiek van de thuiszitters meer specifiek in beeld te brengen. De uitvoering van dit initiatief wordt het komende schooljaar gerealiseerd. Daarnaast wijst de inspectie op het belang van een persoon binnen de rec's die verantwoordelijk wordt gesteld voor de re-integratie in het onderwijs van de thuiszitters. Op deze wijze wordt het risico beperkt dat deze leerlingen tussen wal en schip vallen.

Uit onderzoek van de ACTB blijkt de bemiddeling van onderwijsconsulenten te bewerkstelligen dat een groot deel van de thuiszitters hun onderwijsloopbaan vervolgt. Zo is in het schooljaar 2004-2005 voor 85 procent van de aangemelde thuiszitter passend onderwijs gevonden (ACTB, 2005).

7.2 Overig

Naast de bovenstaande inhoudelijke beschouwing, volgen enkele opmerkingen over de verzonden vragenlijst.

De gegevens in de vragenlijsten zijn niet altijd compleet en consistent. De ervaring van de inspectie is dat navraag bij scholen en rec's veel tijdsinvestering vraagt en regelmatig niet het gewenste resultaat oplevert. Voor rec's en scholen is het vaak moeilijk om met terugwerkende kracht correcte aanvullende gegevens te leveren. Dit wordt ook genoemd door scholen of rec's die de vragenlijst na (meerdere) rappelerende oproepen retourneren. De inspectie is voornemens om volgend jaar bij de gegevensverzameling ook andere bronnen te betrekken dan de rec's en de scholen, met als doel om op basis van een betrouwbaarder databestand te kunnen rapporteren.

LITERATUUR

- Advies Commissie Toelating en Begeleiding (2005). *Onderwijsconsulenten, Onderwijsconsulenten+: 1 augustus 2004 – 1 augustus 2005*. Den Haag: ACTB.
- Brabants Dagblad (2007). *Druk op speciaal onderwijs in Meijerij. Artikel in regionaal dagblad op 30 april 2007*.
- Inspectie van het Onderwijs (2007a). *Wachtlijsten in het speciaal basisonderwijs. Peildatum 1 oktober 2006*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Inspectie van het Onderwijs (2007b). *Cluster 4. De kwaliteit van het onderwijs aan leerlingen met ernstige gedragsproblemen*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Inspectie van het Onderwijs (2006). *Wachtlijsten in het (voortgezet) speciaal onderwijs. Peildatum 16 januari 2006*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Inspectie van het Onderwijs (2005). *Wachtlijsten in het (voortgezet) speciaal onderwijs. Peildatum 16 januari 2005*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Inspectie van het Onderwijs (2004). *Wachtlijsten in het (voortgezet) speciaal onderwijs. Peildatum 16 januari 2004*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.
- Landelijke Commissie Toezicht Indicatiestelling (2007). *Indicatiestelling speciaal onderwijs 2005/2006: analyse van protocollen en dossiers*. Den Haag: LCTI.
- Lomwel, A.G.C., van (2006). *Kwantitatieve ontwikkelingen deelname Speciaal Onderwijs*. Notitie. Tilburg: CentERdata.
- Meijer, C.J.W. (2004). *Managementsamenvatting. WSNS Welbeschouwd*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.
- Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. *Invoering LGF in de BVE-sector. Brief van de staatssecretaris aan de voorzitter van de Tweede Kamer*. Dd. 13 april 2005 met het kenmerk: BVE/BDenI/2005/11689.
- Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2007). *Leerplichtgegevens 2005-2006 KCE*. Kamerstuk 02-07-2007.
- Studulski, F., Blanken, M. den, Hoogeveen, K. & Vegt, A.L. van der (2005). *Van structuur naar cultuur. Organisatie en functioneren van de Regionale Expertisecentra*. Utrecht: Sardes.
- Tweede kamer der Staten Generaal (2003). *Wet op de Expertisecentra (WEC)*. 's-Gravenhage: Sdu uitgevers.

BIJLAGE I - OVERZICHT WACHTLIJSTEN 2004-2007

Deze bijlage toont een overzicht van de omvang van de wachtlijsten van 2004 tot en met 2007. Tabel Ia toont de omvang van de aanmeldings- en onderzoekslijsten. Ter specificering is in 2007 de omvang van de beide wachtlijsten afzonderlijk vermeld. Tabel Ib toont de omvang van de plaatsingslijsten.

Tabel Ia: Omvang van de aanmeldingslijsten en onderzoekslijsten van 16 januari in 2004 t/m 2007

Instellingen voor:		Aanmeldings- en onderzoekslijsten					
		2004 ^{2 0}	2005	2006	2007		
					A+O**	A**	O**
Cluster 1	so*	3	2 ^{2 1}	5	3 ^{2 2}	2 ^{2 3}	1
	vso	0	0	1	0	0	0
Cluster 2	so	889	1.031	1.114	1.376	1.243 ^{2 4}	133 ^{2 5}
	vso	0	138	70	98	78	20
Cluster 3	so	1.264	1.126	569	438	277 ^{2 6}	161 ^{2 7}
	vso	0	417	95	186	124	62
Cluster 4	so	1.138	1.184	1.642	1.710	1.089	621
	vso	0	1.206	848	1.073	734	339
<i>subtotalen</i>					<i>zie totaal</i>	3.547	1.337
Totaal		3.294	5.104	4.344			4.884

* so= speciaal onderwijs; vso= voortgezet speciaal onderwijs. ** A= omvang aanmeldingslijsten; O= omvang onderzoekslijsten; A+O= totale omvang van aanmeldings- en onderzoekslijsten.

^{2 0} Dit zijn totalen voor cluster 2 tot en met 4. Onderverdeling naar so/vso is niet goed mogelijk.

^{2 1} Betreft twee meervoudig gehandicapte leerlingen.

^{2 2} Betreft drie meervoudig gehandicapte leerlingen.

^{2 3} Betreft allen meervoudig gehandicapte leerlingen.

^{2 4} Van deze 1.243 leerlingen staan 433 op de aanmeldingslijst voor cluster 2, niet nader gespecificeerd. Voor de overige leerlingen is specifiek aangegeven dat het gaat om 765 leerlingen met ernstige spraak- en taalmoeilijkheden (esm) en 45 meervoudig gehandicapte (mg) leerlingen.

^{2 5} Van deze 133 leerlingen staan er 34 op de onderzoekslijst voor cluster 2 in het so, niet nader gespecificeerd. Voor de overige leerlingen is specifiek aangegeven dat het gaat om 96 esm-leerlingen en 3 mg-leerlingen.

^{2 6} Van deze 277 leerlingen staan 231 op de aanmeldingslijst voor cluster 3 in het so, niet nader gespecificeerd. De overige 46 leerlingen zijn mg-leerlingen.

^{2 7} Van deze 161 leerlingen staan 139 op de onderzoekslijst voor cluster 3 in het so, niet nader gespecificeerd. De overige 22 leerlingen zijn mg-leerlingen.

Tabel Ib: Omvang van de plaatsingslijsten van 16 januari in 2004 t/m 2007

Instellingen voor:		Plaatsingslijsten			
		2004	2005	2006	2007
Cluster 1	so	1 ^{2 8}	0	0	0
	vso	0	0	0	0
Cluster 2	so	49	47	14	110 ^{2 9}
	vso	2	0	0	0
Cluster 3	so	178	137	133	131 ^{3 0}
	vso	42	40	25	44
Cluster 4	so	224	276	716	436
	vso	108	327	414	255
Totaal	(v)so	604	827	1.302	976

^{2 8} Betreft een meervoudig gehandicapte leerling (mg).

^{2 9} Van deze 110 leerlingen staan er 101 op de plaatsingslijst voor cluster 2 in het so, niet nader gespecificeerd. Voor overige leerlingen is specifiek aangegeven dat het gaat om zeven esm-leerlingen en twee leerlingen zijn mg-leerlingen.

^{3 0} Van deze 131 leerlingen staan er 117 op de plaatsingslijst voor cluster 3 in het so, niet nader gespecificeerd. Voor de overige veertien leerlingen is specifiek vermeld dat het mg-leerlingen zijn.

BIJLAGE II - OORZAKEN VOOR PLAATSINGSLIJSTEN PER CLUSTER

Deze bijlage toont de oorzaken voor de plaatsingslijsten op basis van de opgave van de scholen. In totaal hebben 91 van de 105 scholen met een plaatsingslijst één of meerdere oorzaken genoemd. Achter iedere oorzaak is per cluster het aantal scholen aangegeven dat de oorzaak bevestigd heeft. Bij subvraag 'g' bestaat de mogelijkheid voor het geven van meerdere antwoorden. Om deze reden is de som van de onderdelen groter dan het totaal aantal scholen dat deze subvraag heeft beantwoord.

Tabel II: Oorzaken voor de plaatsingslijsten op 16 januari 2007

De plaatsingsproblematiek wordt (mede) veroorzaakt:	Onderverdeling naar clusters			
	1	2	3	4
	(n=0)	(n=8)	(n=27)	(n=56)
a. doordat de school een maximale groepsgrootte hanteert gelijk aan of kleiner dan de N-factor		-	10	22
b. doordat de school niet meer dan drie toelatingsmomenten voor leerlingen hanteert		-	7	12
c. doordat de inzet van (extra) middelen voor management en professionalisering ten koste gaat van het aantal te plaatsen leerlingen		-	4	10
d. doordat de school met huisvestingsproblemen kampt (tekort aan lokalen)		2	11	32
e. doordat de school kampt met een lerarentekort (nauwelijks/geen vervangers bij ziekte, openstaande vacatures voor groeps- en/of vakleraren)		1	5	20
f. doordat de huidige groeiregeling de instroom blokkeert van leerlingen vanaf de plaatsingslijst		2	6	17
g. doordat de plaatsingscapaciteit van uw school kleiner is dan de instroom van doorstromers/uitvallers uit:		3	8	29
Aantal scholen dat de volgende onderdelen van subvraag g heeft bevestigd.				
Peuterspeelzaal		1	3	7
medisch kinderdagverblijf (MKD)		2	5	15
het basisonderwijs (BaO)		2	5	22
het speciaal basisonderwijs (SBO)		-	5	21
het voortgezet onderwijs (vo)		-	1	15
het leerwegondersteunend onderwijs (LWOO)		-	1	12
het praktijkonderwijs (PrO)		-	1	11
andere vormen van speciaal onderwijs (so)		-	2	15
andere vormen van voortgezet speciaal onderwijs (vso)		-	2	11
h. doordat de school te maken heeft met een toenemende verzwaren van de problemen van de leerlingen (bijvoorbeeld toename van zeer ernstige gedragsproblemen)		2	13	29
i. doordat de school gekoppeld is aan een (semi-)residentiële instelling (kinder- en jeugdbeschermingsinstelling, instelling voor (geestelijke) gezondheidszorg) en de plaatsingslijst van die instelling automatisch leidt tot een plaatsingslijst bij de school		1	3	23
j. doordat de instroom van internaatleerlingen leidt tot plaatsingslijsten voor externe leerlingen		-	2	20

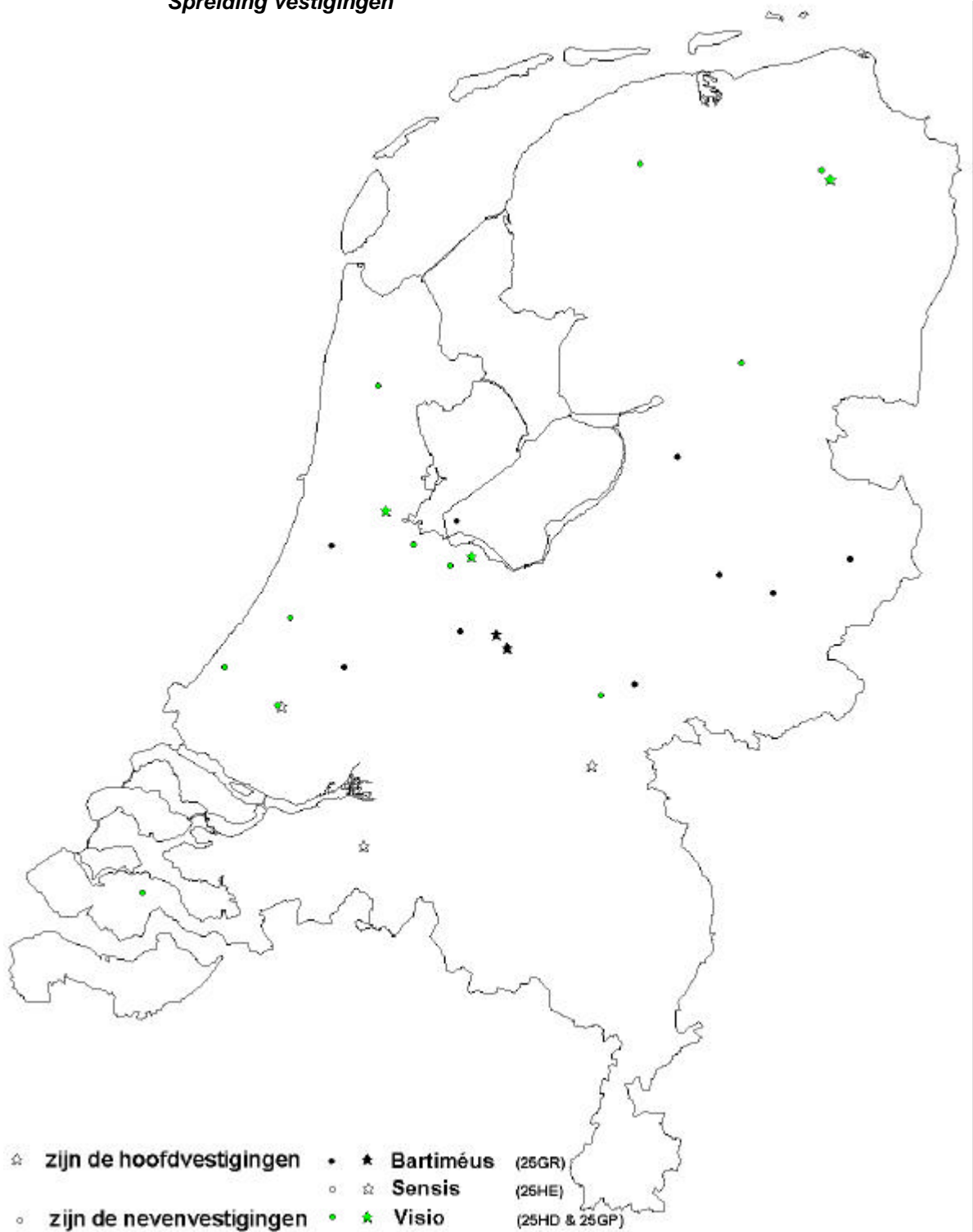
k. doordat de school onvoldoende zicht heeft op de toestroom van nieuwe leerlingen gedurende het schooljaar		-	7	20
---	--	---	---	----

BIJLAGE III GEOGRAFISCHE SPREIDING CLUSTER 1- INSTELLINGEN EN REC'S

Deze bijlage toont de geografische spreiding van de rec's met de bijbehorende scholen en locaties ('nevenvestigingen') van de clusters 2, 3 en 4 (Van Lomwel, 2006). Ook is per rec het totaal aantal leerlingen van de tot het rec behorende scholen vermeld. Cluster 1 kent geen rec's . Voor de volledigheid zijn voor dit cluster de drie instellingen met bijbehorende scholen, locaties en leerlingaantallen opgenomen (Cfi, 2007).

Cluster 1
Spreiding vestigingen

Cluster 2
Spreiding vestigingen

★ zijn de hoofdvestigingen

• zijn de nevenvestigingen

Rec	Naam	Lln* so	Lln vso	Totaal aantal leerlingen
2-1	Noord Nederland Effatha Guyot	888	176	1064
2-2/(2-4)	Holland-Flevoland	1923	627	2550
2-6	ZeON	2463	680	3140
2-8	Midden Zuid- West Nederland	1740	567	2307

* 'Lln' staat voor leerlingen.

Cluster 3
Spreiding vestigingen

★ zijn de hoofdvestigingen

Rec	Naam	Iln vestigingen	Iln so	Totaal aantal Iln
3-1	Noordoost Nederland	968	418	1386
3-2	Fryslan/ De vier Provinciën	2038	720	2758
3-4	Oostmarke	785	580	1365
3-5	Groot Gelre	1372	990	2362
3-6	REaCtys Midden Nederland	1349	806	2155
3-7	Noord Holland-Noord	2110	1631	3741
3-9	Zuid Holland-Noord	487	258	745
3-10	Zuid Holland-Mid Cluster	871	733	1604

Rec	Naam	Iln so	Iln vso	Totaal aantal Iln
3-12	Zuid Holland-Zuid	1719	1034	2753
3-13	Zeeland	382	173	555
3-16	Rivierenland	601	607	1208
3-17	Brabant Noordoost	679	400	1079
3-18	Zuidoost Brabant	717	687	1404
3-19	Midden Brabant	755	430	1185
3-22	West Brabant	1007	232	1239
3-23	Limburg	1005	585	1590

Cluster 4

Spreiding vestigingen

Re c	Naam	zijn de nevenvestigingen		Totaal aantal Iln
		Iln so	Iln vso	
4-1	RENN4	918	1125	2043
4-3	Oost Nederland	1598	3019	4617
4-4	't Gooi-Utrecht-West Veluwe	771	1735	2506
4-5	Noord Holland	463	825	1288
4-6	Boven Amstel/Amsterdam	766	840	1606
4-9	Rijndrecht	1980	553	2533
4-10	West Brabant-Zeeland	730	701	1431

Rec	Naam	Iln so	Iln vso	Totaal aantal Iln
4-11	Midden Brabant			
4-13	Vierland	1373	1249	2622
4-16	Zuid Limburg	501	618	1119
4-17	DIRECT	543	389	932
4-18	Oost-Noord Brabant	712	1181	1893
4-19	West	898	776	1674
4-20	Flevoland	216	523	739